

EL MIRALL

Núm. 158

3,01 EUR

Entrevistes

*Joan Verger,
president de
l'Autoritat
Portuària*

*Felip Munar,
la glosa és viva*

• • •

Visions

*Ib3, el gran
bunyol*

• • •

Opinió

*Avel·lí Blasco,
rector de la UIB*

• • •

Art

*Torna la
pintura... o no?*

• • •

Cinefàgia

*Les Balears
es mereixen
unes copes*

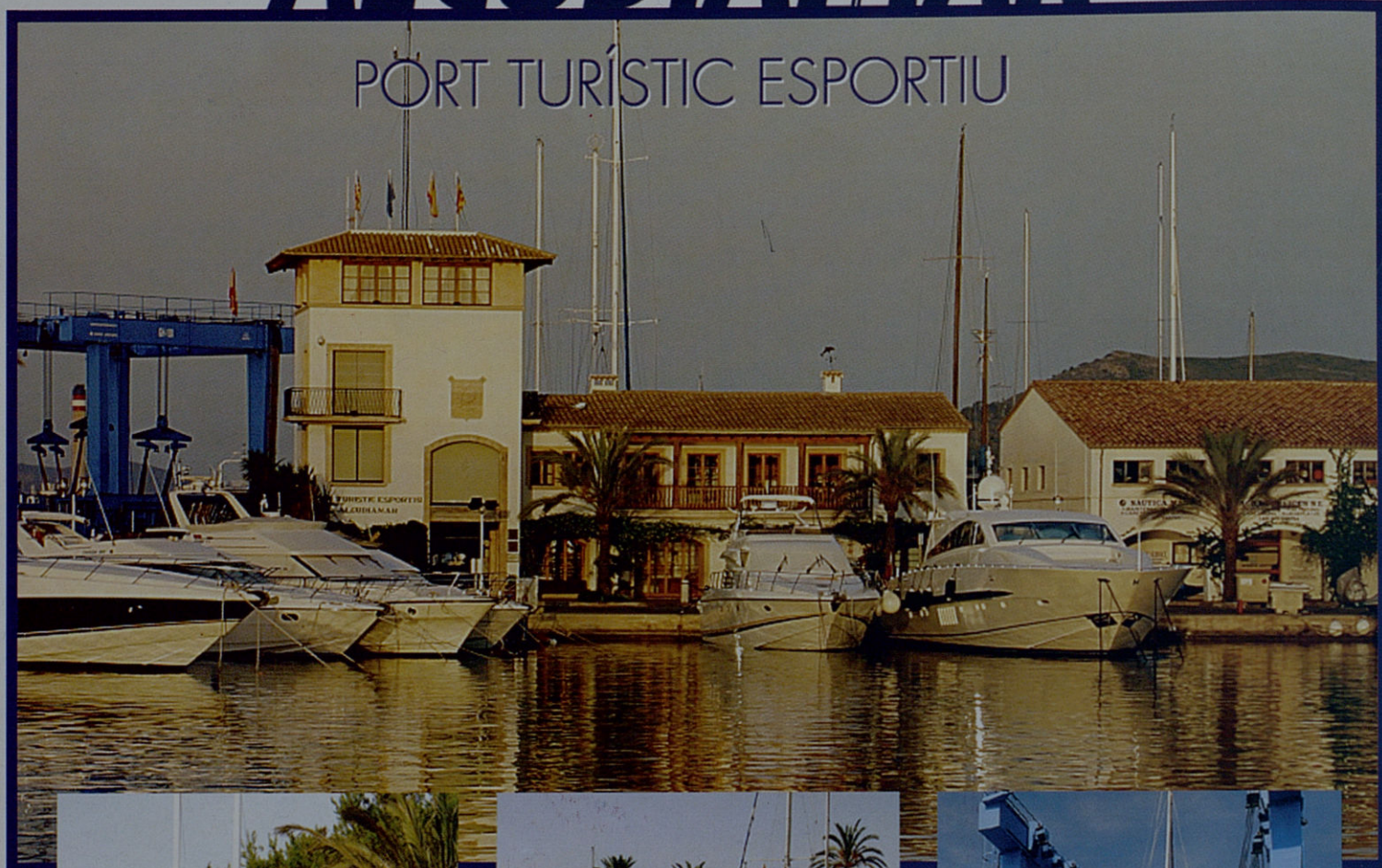
Dossier

A primera línia

ALCUDIAMAR

PORT TURÍSTIC ESPORTIU

Lloyd's Register
Yacht - Services

Tel. 971 54 60 00 / 04 · Fax 971 54 89 20

Passeig Marítim, 1 · 07410 · Port d'Alcúdia · E-mail: alcudiamar@alcudiamar.es · www.alcudiamar.es

EL MIRALL

EDITORIAL

ELS PORTS: MASSA FOSCOR PER A UN SECTOR ESTRATÈGIC

4

DOSSIER

A PRIMERA LÍNIA

5

ENTREVISTA

CARLES CANALS. JOAN VERGER: «SI UN PARLA AMB UN MINISTRE, TÉ POQUES PROBABILITATS D'ÈXIT»

28

OPINIÓ

AVEL·LI BLASCO. QUÈ POT FER LA UIB EN LA FORMACIÓ DEL NOU «CIUTADÀ EUROPEU»?

35

PAU ALABAJOS. VIUREM, VIUREM, PER DAMUNT DE TOT VIUREM

NOTES LITERÀRIES

LLORENÇ VICH SANCHO. RAFAEL BORDOY, EL CALFRED LLUMINÓS

40

VISIONS

CARLES CANALS. IB3, EL GRAN BUNYOL

42

MARISA GOÑI. LA NOSTRA PRECARIETAT ÉS LA TEVA DESINFORMACIÓ

BERNAT JOAN. PROVINCIANISME A IB3

CULTURA

CARLES CANALS. FELIP MUNAR: «EL RAP POT SER EL FUTUR DE LA GLOSA»

50

RAFAEL M. CREUS. MATEU MATAS, EL COMBATENT DE LA PARAULA

CINEFÀGIA

MATÍAS VALLÉS. MALLORCA ES MEREIX UNES CÒPIES

60

ART

CRISTINA ROS. LA MODA DE LA PINTURA, ARA TOCA?

64

Fe d'errades
Al darrer número d'EL MIRALL, les fotografies de l'article "La Canaleta de Massanella" no es corresponien amb el contingut. Us preguem disculpes.

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Març - abril de 2005 · Núm. 158

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

Adreça electrònica:
elmirall@ocbweb.org
<http://www.ocbweb.org>

President:
Jaume Lladó

Director:
Josep Melià

Cap de redacció:
Carles Canals

Consell editorial:
Jaume Lladó
Josep Melià
Carles Canals
Pere Mari

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració
i publicitat:
Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:
Omnium Cultural
C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmau)
08003 Barcelona

Delegació a València:
Acció Cultural del País Valencià
C/ de Moratín, 15
46001 València

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió
dels seus autors

Fotografia de coberta
Teresa Ayuga

Disseny
Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició
Ecogràfic

Impressió
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal
PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5107085354

Els ports: massa fosc

per a un sector estratègic

El Parlament de les Illes Balears està tramitant un projecte de llei sobre ports. Un projecte que és ben possible que quan aquest número d'EL MIRALL arribi al lector potser ja s'haurà convertit en llei vigent i aplicable. Un projecte o una llei que evidentment deixa al marge de la regulació els ports d'interès general que encara avui són competència de l'Estat i que estan gestionats per les anomenades autoritats portuàries. L'Autoritat Portuària de les Illes Balears en aquest sentit afronta reptes importants com l'ampliació del Port de Palma i la integració del moll vell a la ciutat.

És obvi que els ports són un sector estratègic per al desenvolupament econòmic, social i territorial. El projecte o llei de ports de les Illes Balears – que afecta bàsicament ports esportius i no ports de mercaderies – significa una oportunitat perduda, ja que, en lloc d'aclarir, en lloc d'apostar per la planificació, en lloc de concretar, és una iniciativa massa farcida de fosc.

El projecte o llei de ports parteix de dos fonaments que no es poden compartir. Un primer fonament que no es pot compartir és concebre la matèria de ports i la seva planificació com una matèria superior a l'ordenació del territori i l'urbanisme. Un segon fonament que no es pot compartir és que es faci una clara renúncia a fer una planificació conjunta dels ports de les Illes Balears; el projecte o llei suprimeix la previsió existent en les Directrius d'ordenació territorial de l'any 1999 en el sentit que hi hagi un pla director sectorial de ports esportius i instal·lacions nàutiques que defineixi les necessitats i concreti les solucions en un àmbit general.

El projecte o llei evita la perspectiva general i obre perillosament la porta al fet que es puguin fer nous ports i ampliacions substancials dels que ja hi ha. No estableix límits ni condicions perquè això es produeixi, es remet la qüestió a una buidor i a una futur reglament; buidor i reglament que encenen encara més les alarmes ja que quan es produeix aquesta fosc el terreny queda abonat perquè es generin abusos i impactes insostenibles damunt la nostra delicada geografia.

El projecte o llei és antimunicipalista perquè dona un paper molt subaltern als ajuntaments. Els plans generals o les normes subsidiàries municipals s'han d'adaptar al que digui el pla director que s'ha de redactar per a cada port, i s'hi afegeix el fet que les obres que es realitzin a la zona del port no estan subjectes al control urbanístic a través de la llicència d'obres. I no tan sols hi ha un desapoderament de les competències locals sinó que a més en el procediment de redacció d'aquest pla director l'informe de l'ajuntament corresponent no serà vinculant. Per tant, els ajuntaments perden potestats, una pèrdua que, segons com, podria arribar a significar la inconstitucionalitat de la llei per anar contra l'autonomia municipal.

No hi ha cosa pitjor que amagar i no voler definir amb claredat quines necessitats portuàries es considera que hi ha a les Illes Balears. Si es considera que s'han de fer nous ports esportius o grans ampliacions dels que ja hi ha el mínim exigible és que així es digui, el mínim exigible és una transparència i una participació ciutadana i pública que permeti un debat enriquidor i obert. Que enfora estam d'aquella primera etapa presidencial del Sr. Matas quan va aprovar unes Directrius d'ordenació territorial que establien un criteri tan lògic com la prioritització de l'ampliació i la millora de les infraestructures existents per als diferents usos portuaris en lloc de la construcció de nous ports! Quina llàstima que aquest sigui un dels articles que es carrega aquesta nova normativa farcida de fosc.

A primera línea

Reportatge fotogràfic: Teresa Ayuga

Dossier

Els ports de les Illes Balears a l'espera de la seva llei reguladora

LLUÍS J. SEGURA GINARD

L'objectiu d'aquestes línies és donar notícia d'alguns dels trets característics de la futura llei de ports, la primera norma que regularà específicament, i de forma integral, el denominat sistema portuari de les Illes Balears.

Concretament, s'ofereixen al lector algunes dades sobre els tipus de ports i d'instal·lacions dels quals s'ocuparà la nova normativa, i això segons l'abast de les competències estatals i autonòmiques en la matèria, les característiques de les diverses infraestructures portuàries i, finalment, el subjecte, públic o privat, que les gestiona.

Un projecte de llei que desenvolupa l'Estatut

La primera dada que convé retenir és que el Govern va aprovar el Projecte de llei de ports de les Illes Balears i el *Butlletí Oficial del Parlament* el va publicar el dia 8 de febrer de 2005. Ha començat fa poques setmanes, per tant, la tramitació parlamentària d'aquesta important proposta normativa, tramitació que, amb les esmenes i els debats corresponents, ha de permetre la conversió del Projecte en llei probablement en uns quants mesos.

En matèria de ports, la responsabilitat de legislar és compartida entre l'Estat i les comunitats autònomes que han assumit competències per mitjà dels estatuts respectius. D'acord amb la Constitució de 1978, a l'Estat li correspon la competència exclusiva sobre els denominats ports d'interès general, mentre que a les Illes Balears l'Estatut d'autonomia (article 10.5) confia a les nostres institucions les potestats de caràcter legislatiu i executiu en relació amb els ports no qualificats d'interès general per

l'Estat, com també sobre els ports de refugi i els ports esportius. Aquesta divisió entre ports d'acord amb el seu interès permet visualitzar ràpidament la distribució de competències, i apuntar que, en principi, tota infraestructura portuària que no tingui la qualificació de port d'interès general queda en el cercle de decisió autonòmica. Ara bé, les regles esmentades no delimiten amb precisió tots els aspectes que suscita l'actuació normativa en la matèria; per tant, convé tenir presents també altres disposicions relatives al domini públic, a l'ordenació del territori i el litoral, al medi

ambient i a altres sectors materials interrelacionats, sobretot, amb la planificació i l'ordenació portuàries. En tots aquests àmbits hi pot haver competències estatals implicades que el Parlament balear ha de respectar. Recordem, així mateix, que en el projecte tramès pel Govern es descriuen les regles per determinar els ports de competència autonòmica (article 3) i s'hi inclou un annex que conté la xarxa de ports i instal·lacions actuals (gairebé cinquanta) sobre la qual s'exerceixen les competències de la comunitat autònoma. No hi ha dubte, així doncs, que la futura llei de ports es dictarà a

l'empara i com a desenvolupament de l'Estatut d'autonomia: El nostre sostre competencial permet al Parlament dur a terme una regulació completa de la matèria, i posar de manifest orientacions polítiques pròpies, ajustades a les peculiaritats del nostre arxipèlag. Aquestes orientacions de política portuària s'anuncien a l'exposició de motius del projecte i apareixen amb nitidesa suficient al llarg de l'articulat. La seva transcendència és indubtable, ja que els ports de les Illes Balears que no depenen de les autoritats estatals conformen un sector estratègic de primer ordre per al nostre

desenvolupament econòmic i social. En el Parlament, majoria i oposició comprendran, per això, que és important encertar en la definició dels objectius i en l'ús dels instruments adients per fer-los realitat.

Les infraestructures regulades pel Parlament balear

Fetes les apreciacions anteriors, cal ara situar el lector davant qüestions més concretes. En aquest sentit, la primera pregunta que hem de respondre la podem formular en els termes següents: quines infraestructures regularà la futura llei balear de ports?

A això respon l'article 1 del Projecte en afirmar que constitueix l'objecte de la llei l'ordenació dels ports i de les instal·lacions portuàries i marítimes que són competència de la comunitat autònoma (i no únicament de la seva Administració, com erròniament s'ha afegit a última hora en el text del Projecte). Sobre els ports ja hem assenyalat que són totes les infraestructures d'aquest tipus que no tenen la qualificació d'interès general. Ara hem d'afegir que el legislador mateix els defineix (article 4) com «el conjunt d'infraestructures, instal·lacions, espais terrestres i aigües marítimes adscrites que permeti dur a terme les activitats de trànsit portuari i la prestació dels serveis corresponents». Recordem també que l'Estat ha donat la qualificació de ports d'interès general als ports de Palma, Alcúdia, Maó, Eivissa i la Savina (Llei 27/1992, de 24 de novembre). Aquesta consideració pot canviar si les Corts Generals consideren que un determinat port pot quedar fora de la xarxa portuària estatal. També és possible que la gestió d'aquests ports quedi confiada plenament a les autoritats de la comunitat autònoma d'acord amb allò que preveu l'apartat 19 de l'article 12 del nostre Estatut i així es decideix mitjançant llei o l'instrument corresponent. A més dels ports, l'article 4 del Projecte de llei (dedicat a definicions) es refereix a les instal·lacions portuàries i marítimes, que són evidentment obres i estructures de menor importància. En la llei projectada es consideren instal·lació portuària «les obres civils d'infraestructura i les d'edificació o superestructura, com també les instal·lacions mecàniques i les xarxes tècniques de servei, construïdes o ubicades a l'àmbit portuari i destinades a dur a terme o facilitar el trànsit portuari». Per una altra banda, es defineix la instal·lació marítima com «tota obra fixa o instal·lació

desmuntable que, sense reunir els requisits necessaris per ser considerada com a port o dàrsena, ocupa espais de domini públic marítimoterrestre no inclosos en la zona de servei del port, i es destina, exclusivament o principalment, a l'ús d'embarcacions de pesca, esportives, d'esbarjo o trànsit turístic». Ens cal encara una precisió més. La llei proposada no es refereix únicament als ports i a les instal·lacions portuàries i marítimes avui existents, que

enumera l'annex abans esmentat, sinó lògicament també als futurs, ja que les competències de la comunitat autònoma en matèria portuària abasten la potestat de planificació i, per tant, d'implantació en el litoral de noves infraestructures. A aquest efecte, el projecte estableix les condicions i el procediment per promoure nous ports i per ampliar els existents (i ho fa concedint un protagonisme destacat als consells insulars).

Els ports gestionats pels particulars

Una segona qüestió ens remet als tipus de ports segons els subjectes que s'ocupen de la prestació dels serveis portuaris. Doncs bé, en la proposta legislativa que es discuteix al Parlament hi ha una preocupació evident per la gestió dels ports i les instal·lacions portuàries.

En molts casos, la gestió correspon a l'Administració autonòmica mateixa. Recordem en aquest

punt que una de les novetats de la llei és la creació d'una entitat autònoma, dotada de personalitat jurídica pròpia, que es denominarà Ports de les Illes Balears i que quedarà adscrita a la Conselleria d'Obres Públiques, Transports i Habitatge. Es tracta d'una organització que es dotarà de recursos personals i materials suficients per assumir la càrrega de competències que li atribueix, de manera ambiciosa, el Projecte que comentam: gestió del domini públic i dels

serveis portuaris; tramitació i aprovació inicials dels plans directors de ports; atorgament d'autoritzacions, concessions i llicències administratives; establiment de tarifes i recaptació del cànon per utilitzar el domini públic; policia portuària; potestat sancionadora; etc.

En molts altres casos, la gestió total o parcial dels ports, les dàrsenes i altres instal·lacions correspon, mitjançant concessió administrativa, als particulars, siguin persones físiques o jurídiques, adoptin forma de societat mercantil o actuïn com a entitats associatives sense finalitats lucratives. Entre aquestes darreres hi ha naturalment els clubs esportius, que tenen un paper de gran influència social a les nostres illes. L'impacte de la nova llei en la gestió privada dels ports és notable, i no tan sols per als particulars que podran accedir en el futur a una concessió portuària. En efecte, una de les dades més destacables del projecte és que es preveu que els concessionaris actuals puguin adaptar-se voluntàriament a les exigències de la nova normativa, la qual cosa ha de suposar, entre altres coses, l'assumpció de l'obligació de prestar eficaçment els serveis portuaris que el Projecte regula amb gran detall, especialment per als ports i les dàrsenes esportives.

En aquest darrer camp s'obren perspectives molt interessants, particularment des del punt de vista del sector turístic, ja que un dels objectius de la nova normativa és millorar sensiblement la qualitat de l'oferta de serveis que presten els ports esportius, inclosos els aspectes mediambientals. Com fàcilment s'intueix, la modernització d'aquest tipus de ports està lligada indubtablement a les estratègies de diversificació de l'oferta turística.

***Lluís J. Segura Ginard és Jurista**

Les instal·lacions nàutiques davant la futura llei de ports

BARTOMEU BESTARD FIGUEROLA

Tothom sap que a la nostra comunitat autònoma hi manca una llei que reguli el sector de les instal·lacions nàutiques.

La comunitat autònoma té transferida aquesta competència, sense que fins ara hagi estat possible disposar d'un adequat marc legislatiu.

L'Avantprojecte de llei de ports de les Illes Balears dona resposta a aquesta necessitat, en un sector que esdevé estratègic per a l'economia d'aquestes illes; reconeixement que indica l'article 8 de la Llei 30/1998, de 29 de juliol, del règim especial de les Illes Balears.

Aquesta llei regula de forma integral tots els àmbits en què conflueixen elements d'ordenació del territori, medi ambient, turisme i transports; millora la sistemàtica legislativa, i, en conseqüència, dona seguretat jurídica a tots els agents que operen en el sector.

L'ordenació portuària s'instrumenta mitjançant els plans directors de ports, veritables instruments d'ordenació urbanística dels espais portuaris.

La llei respon a una antiga reclamació del sector quant a la possibilitat d'ampliar i d'acomodar les instal·lacions a la demanda actual, així com a construir noves instal·lacions.

Es fixen uns estàndards mínims de qualitat dels serveis que s'han de prestar, si bé es té en compte la singularitat específica de les distintes instal·lacions nàutiques que hi ha en l'actualitat.

S'assoleix una vella aspiració del sector quant a les embarcacions abandonades, que passaran a ser propietat de l'Administració una vegada transcorregut el termini legal corresponent.

La llei té una especial sensibilitat vers les qüestions mediambientals a fi de protegir el nostre litoral, vertader actiu que podem oferir als nostres visitants.

Cal dir que aquesta llei només afecta les instal·lacions nàutiques transferides a la comunitat autònoma, de manera que queden fora de la seva competència un gran nombre d'instal·lacions nàutiques que depenen de l'Administració central. Precisament a les Illes Balears és on hi ha més instal·

lacions nàutiques dependents de l'Administració central, que sofreixen una altra càrrega impositiva derivada de l'aplicació de la Ley 48/2003, de 26 de noviembre, de régimen económico y de prestación de servicios de los puertos de interés general, cosa que representa una gran injustícia ja que implica una desigualtat tributària entre els ports d'una mateixa comunitat autònoma. Tot i que el text és respectuós amb la competència estatal pel que fa a aquelles instal·lacions

que hi ha a l'interior de ports declarats d'interès general, caldria que la comunitat autònoma assumís de forma integral totes les instal·lacions nàutiques del territori de les Illes Balears per tal que totes disposassin de les mateixes regles de joc i així s'eliminassin greuges comparatius. També s'ha de dir que la Llei s'ha basat en el dret autonòmic comparat, i s'ha agafat el millor de cada una de les lleis d'altres comunitats per adaptar-ho a la

singularitat i la idiosincràsia de les nostres illes. Per tot això aquesta Llei crea una nova expectativa de futur per recuperar i millorar el nivell de competitivitat de les instal·lacions nàutiques de les Balears perquè continuïn essent un model de referència.

**President de la Associació d'Instal·lacions Nàutiques i Esportives de les Balears (ANADE)*

Director general del Port Esportiu Alcudiamar

Menorca obre la mar al turista

M. VIVES

Des de sempre la mar ha constituït un dels atractius més poderosos de les Illes. El binomi sol i platja ha estat explotat per la indústria hotelera al llarg de decennis, però avui aquesta estratègia esdevé un reclam insuficient per mantenir una economia que, de manera progressiva, ha augmentat la seva dependència del sector del lleure de vacances.

A la recerca de solucions imaginatives i de contribució a una oferta més diversificada, l'exploració de les potencialitats del turisme nàutic és encara una assignatura pendent cap a la qual s'adrecen algunes de les iniciatives més recents.

El passat mes de febrer el Parlament de les Illes Balears va iniciar el tràmit del Projecte de llei de ports, que, entre altres mesures, introdueix la regulació de la figura de les estacions nàutiques, una fórmula fins ara inèdita en un arxipèlag amb vocació marítima, i de la qual Menorca és la pionera. Una delegació d'aquesta illa, encapçalada per la presidenta del Consell Insular, Joana Barceló, presentava a final de gener, a la fira turística FITUR de Madrid, el primer fullet informatiu de les estacions nàutiques menorquines. Aquest gest simbolitzava el final de la primera etapa d'un procés de gestació d'un producte diferent i especialitzat amb un objectiu fonamental: contribuir a perllongar la temporada turística en un mercat en què la paraula «desestacionalització» sembla tan difícil d'assolir com de pronunciar.

Les tres estacions nàutiques de Menorca –Maó, Ciutadella i Fornells– són les primeres de les Balears que s'inscriuen a l'Assemblea de Estaciones Náuticas Españolas i les úniques de tot l'Estat espanyol que varen superar la fase de selecció a final de 2003. La seva estructura és similar a la d'una estació d'esquí i, per tant, comercialitzen

paquets de vacances amb què el client pot combinar la pràctica de l'esport nàutic amb activitats com el cicloturisme o el senderisme, i accedir, alhora, a una oferta diversa d'altres tipus d'oci i de serveis, entre els quals hi ha el de l'allotjament. La persona que demanda amb més freqüència aquest tipus de prestacions respon al perfil d'un professional liberal, entre 25 i 45 anys d'edat, avesat a les escapades de pont o de cap de setmana i que viatja amb la parella o amb la família a la recerca de noves propostes per al seu temps lliure. La iniciativa privada ha esdevingut una peça clau en la constitució d'aquestes entitats de caràcter associatiu; de les 90 empreses que inicialment donaren suport al projecte es va arribar a la xifra de

les 140 el mes de gener de 2004, quan les estacions nàutiques obtingueren el vistiplau definitiu. I és que la nova fórmula pot estimular l'activitat comercial, de restauració i, en general, de l'oferta complementària de l'illa, molt necessitada de nova empena després dels mals resultats de la darrera temporada.

D'altra banda, el projecte preveu l'especialització de cada estació nàutica en productes esportius concrets; Maó prioritzarà els creuers turístics i el lloguer de iots, tot i que també oferirà cursos de busseig organitzats per empreses del sector. Ciutadella orientarà la seva oferta principalment cap al submarinisme i les

excursions en barca, i Fornells aprofitarà les seves potencialitats com a zona idònia per practicar esports de vela. La xarxa d'Internet es perfila com un mitjà de difusió de l'oferta prou eficaç, que es completarà amb iniciatives de promoció, ja des de 2005 i amb l'adhesió de les agències de viatges i els operadors.

Des de 1976

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

T'equipam per a l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)
Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

www.esrefugi.es

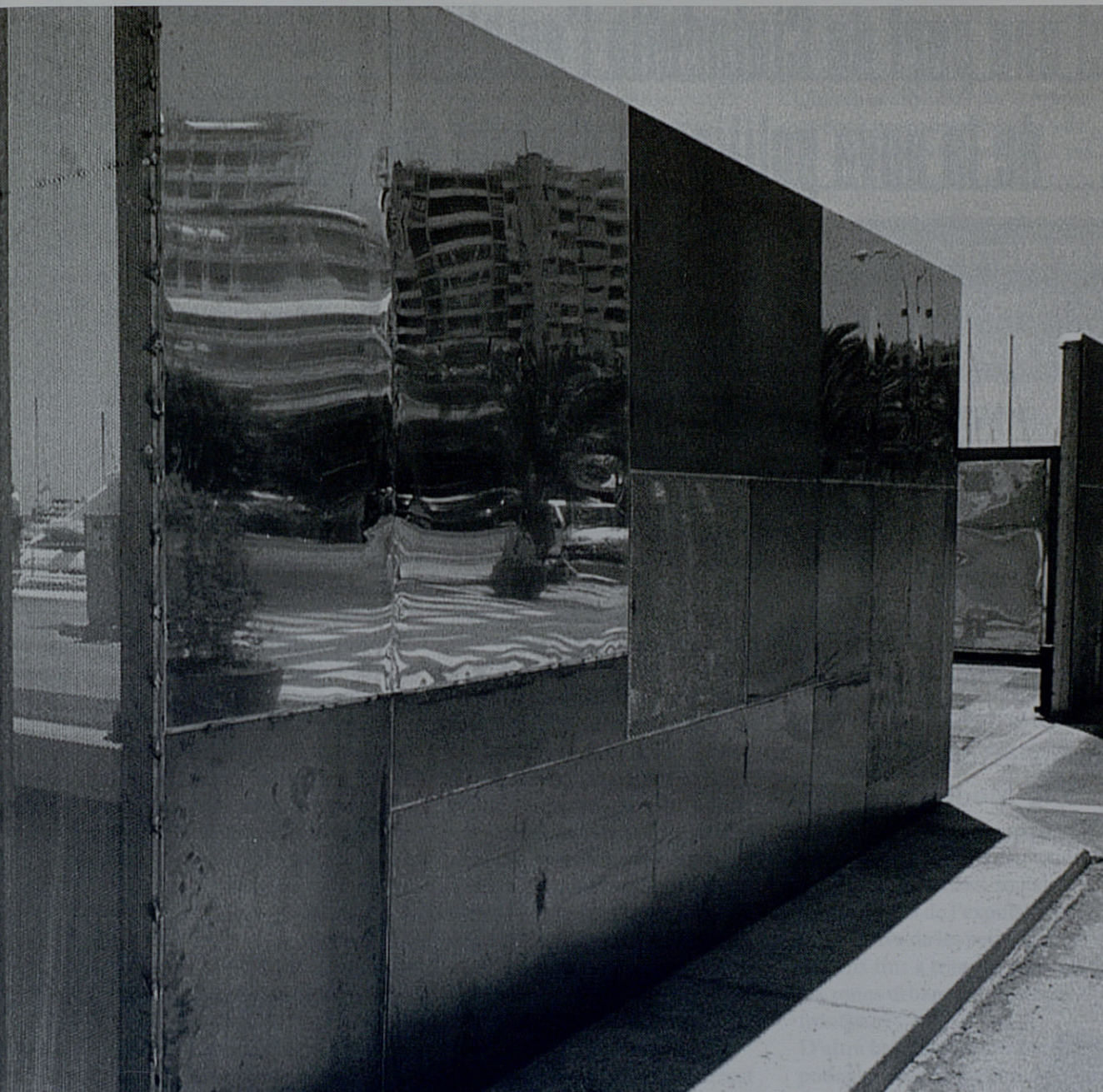

El problema dels amarratges

Mentre la posada en marxa de les estacions nàutiques avança, una qüestió paral·lela concentra novament l'atenció cap als ports de l'illa. Les empreses dedicades a l'activitat nàutica consideren que les infraestructures actuals són del tot insuficients per respondre l'interès del turisme nàutic a Menorca. D'aquesta premissa sorgí, fa un mes, la proposta de crear 200 nous amarratges en un tram de «s'altra banda» —la costa nord— del port de Maó que discorre entre

l'Estació Naval i la urbanització de Cala Llonga. Però les aspiracions de l'Autoritat Portuària, que compten amb el suport dels empresaris agrupats a l'associació ASMEN, han trobat una forta contestació social entre els veïns de la zona afectada, que critiquen l'impacte que el projecte tindria a l'entorn per la necessitat que hauria de dotar aquests nous molls amb els serveis addicionals de clavegueram, aparcaments i aigua corrent necessaris per als usuaris de les embarcacions. El fet cert és que en aquests

moments hi ha entorn de 300 peticions d'amarratge que no poden ser ateses per manca d'espai, per la qual cosa l'Administració considera necessari fer una reordenació del port. El projecte sortirà a exposició pública abans d'un termini de tres mesos i l'Autoritat Portuària té ara la intenció de conciliar els interessos d'ambdues parts. A Ciutadella el futur port esportiu de cala en Busquets dotarà aquest municipi amb 392 nous punts d'amarratge per a les embarcacions que no sobrepassin els 30 metres d'eslora. El

projecte, quantificat en una inversió de quasi 44 milions d'euros, és un dels més ambiciosos de la legislatura, però també ha encetat un debat apassionat entre els partidaris i els detractors de l'obra, que s'han constituït en sengles plataformes. La Coordinadora en Defensa del Port de Ciutadella féu arribar, el mes de febrer, la seva queixa fins a Brussel·les, per considerar que la iniciativa promoguda pel Govern balear vulnera la directiva comunitària pel que fa a l'informe d'impacte ambiental previ. Aquest col·lectiu vaticina,

a més, importants conseqüències sobre l'entorn paisatgístic de la zona, que es troba a prop d'algunes platges.

Per la seva part la plataforma que defensa l'ampliació del Port de Ciutadella sosté que la construcció del dic exterior i de la dàrsena esportiva són compatibles amb els continguts del Pla territorial insular (PTI) aprovat pel Consell de Menorca. Aquesta associació destaca, d'altra banda, el caràcter dinamitzador del projecte en el marc d'una economia com la menorquina.

El fet cert és que el port esportiu de cala en Busquets, com la possible ubicació de nous amarratges a Maó, fan pensar en la conveniència de considerar aquestes accions dins els paràmetres d'un creixement que ha de ser sostenible no tan sols des del punt de vista mediambiental, sinó que també ha de tenir en compte l'estacionalitat de la demanda, tan present a Menorca, que pot fer que l'oferta esdevengui sobredimensionada i poc rendible durant alguns mesos de l'any.

És el nou port de Ciutadella l'emblema de la nova política portuària del govern?

MIQUEL ÀNGEL MARCH

Sense por de ser exagerat, hem de reconèixer que les obres previstes al port de Ciutadella, és a dir, el dic exterior i la dàrsena de cala en Busquets, constitueixen una de les agressions ambientals més greus que s'estan plantejant a la Mediterrània en aquests moments.

Si aquestes obres són l'emblema de la nova política portuària del Govern, estam davant un panorama catastròfic que recorda el dels anys 70 i 80, en què es consuma bona part de la destrossa ambiental i territorial que avui patim.

L'espigó exterior suposaria la transformació paisatgística més important que ha patit mai Menorca, i afecta igualment la qualitat de les aigües del port. El milió i mig de metres cúbics que es pretenen excavar a cala en Busquets, i els milers de metres quadrats de fons marí que es veurien afectats per les dues obres, representen una autèntica desproporció en una illa que ha treballat molt perquè les genera-

cions futures puguin tenir un medi digne. La concessió privada del port esportiu implicaria, a més, que quasi cap ciutadellenc tenguí suficient poder adquisitiu com per aconseguir un amarra-ment.

El litoral, un bé escàs

Aquesta introducció referida al port de Ciutadella evidencia un concepte que a les nostres illes es repeteix constantment. Per interessos especulatius, o si més no sectorials, som capaços d'arruïnar part del principal recurs econòmic que tenim: el paisatge i la costa.

En un país turístic com el nostre, el litoral, la vorera de mar, concentra gran part de l'activitat econòmica. És, per tant, la zona més sensible i vulnerable. Cal anar amb peus de plom a l'hora d'intervenir, ja que, en definitiva, el litoral constitueix el recurs turístic, ambiental i, consegüentment, econòmic més important de les illes Balears.

I és clar que el valor econòmic del litoral supera i de molt l'interès econòmic dels beneficis que pot generar una dàrsena o un port.

La privatització del domini públic

La Llei de Costes del 1988 consagra el caràcter públic del litoral, ordena els usos permesos, els usos prohibits i alhora estableix objectius de conservació molt estrictes tant pel que fa als valors ecològics i paisatgístics

d'aquests espais com al manteniment del seu caràcter de domini públic.

La construcció de ports esportius, de dàrsenes, etc. és un procés de privatització encoberta del domini públic

maritimoterrestre que d'entrada xoca amb els objectius de la Llei mateixa.

Massa sovint hem vist com els ports esportius acaben barrant el pas als vianants, constitueixen «guetos» inaccessibles i en alguns casos acaben generant uns usos comercials totalment contradictoris amb la Llei. És el cas de Punta Portals, a Calvià, i el port esportiu d'Alcúdia.

Les conseqüències ambientals i paisatgístiques

Els ports esportius són construccions especialment impactants. D'entrada, la creació de recintes portuaris produeix sempre un embrutiment de les aigües tancades o semitancades, que actuen a més a més com a focus d'irradiació d'aquesta brutor cap a les aigües circumdants a causa de l'abocament de tot tipus de contaminació des de les embarcacions i les instal·lacions portuàries (olis de motors, residus sòlids, detergents, pintura, menjar...).

La modificació del règim de corrents i de l'onatge sol ser, dissortadament, una de les conseqüències més lamentables de la construcció de ports, tal com s'ha pogut comprovar a

tants de llocs del litoral illenc. Aquestes modificacions no tan sols es generen per la construcció dels obstacles (espigons, esculleres, dics...) sinó també per la reflexió i la contrareflexió de les ones.

Alguns ports han significat fer malbé extenses praderies de posidònia, ja que han provocat que es traslladassin o que desapareguessin. Cal recordar que destruir aquestes praderies suposa reduir notablement la producció d'arena, destruir un hàbitat de molts de peixos.

No es pot obviar tampoc el fet que els ports esportius acaben escampant embarcacions per tot el seu entorn. Dit d'una altra manera: els ports són focus d'irradiació de barques i de iots a les zones dels voltants i creen problemes ambientals a zones d'interès natural.

La desfiguració de paisatges és la primera i evident conseqüència de la construcció de ports, a causa dels espigons, dels dics i de les edificacions.

Fan falta nous amarraments?

La temporada alta dels ports esportius és realment curta i just supera el mes i mig, entre el 15 de juliol i el 31 d'agost, segons afirmen distints estudis realitzats als darrers anys i tal com s'evi-

dencia fent una volta a qualsevol instal·lació nàutica a la primavera o a l'hivern.

Quaranta-cinc dies per temporada per a unes instal·lacions que tenen un impacte ambiental tan elevat no pot justificar mai seguir

Estam a un panorama catastròfic que recorda el dels anys 60 i 70

construint i ampliant ports esportius.

El plantejament que fa la patronal del sector nàutic de la necessitat d'incrementar el nombre d'amarraments i de construir nous ports, a causa de la gran demanda existent, s'ha de discutir en profunditat, ja que els interessos d'aquest sector xoquen amb els interessos generals.

Els canvis socials que provoquen

En moltes ocasions les grans ampliacions de ports esportius han provocat canvis socials notables, des de l'expulsió progressiva de les petites embarcacions fins a transformacions a les zones urbanes que hi confronten.

D'altra banda, els nous ports poden afectar negativament la qualitat de vida dels habitants dels nuclis urbans que es troben devora els ports com a conseqüència no tan sols de la degra-

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

dació ambiental i paisatgística sinó també de l'increment del trànsit de vehicles i d'embarcacions, de la pujada dels preus, de la massificació, etc.

El fet que una part important dels amarraments sigui per a grans embarcacions pot provocar uns canvis socials evidents a la zona.

L'alternativa ecologista

Els impactes generats per les instal·lacions nàutiques, la privatització encoberta que

 Roldan

C/ Eusebi Estada, 66 - 68
07004 Palma de Mallorca
Tlf. 971 763 666 - Fax 971 763 667
Internet: <http://www.rolan.es>
e-mail: rolanib@rolan.es

Certificat de
Qualitat
ISO 9001-2000 Nº 121507-9

Cream espais per conivre

impliquen, la transformació social derivada de construir-les o ampliar-les, etc., exigeixen que les administracions prenguin mesures per evitar noves malifetes al litoral.

Segurament és possible, emperò, que es pugui incrementar el nombre d'amarraments de Mallorca sense haver d'incrementar obligatòriament el mirall

d'aigua afectat pels ports. Això implica apostar pel que es coneix com el dic sec, és a dir: no usar els ports com a aparcaments d'embarcacions i tenir les barques a fora. Igualment, és possible instal·lar molls provisionals o molls flotants a l'estiu per absorbir la demanda que hi ha en aquesta època de l'any.

Per últim, també seria factible incrementar el nombre d'amarraments a força de remodelar interiorment alguns ports i fer més eficient la disposició dels espigons.

Visió a llarg termini del litoral

El món de la nàutica a Mallorca ha d'avançar no cap a l'increment d'amarraments o la construcció o l'ampliació de ports esportius. Ans al contrari, és necessària una visió a llarg termini del litoral que posi al capdavant de tot la conservació d'aquest espai, sens dubte el més valuós des del punt de vista ambiental i econòmic de les illes Balears.

El litoral no s'ha de convertir en un aparcament d'embarcacions que s'utilitzen set dies a l'any durant una part de l'estiu. Aquest és un cost exagerat per a una àrea tan fràgil i valuosa.

La nova política de ports del Govern ha de tenir una visió a llarg termini del litoral; no s'ha de guiar per l'afany especulador, el qual acabarà repercutint negativament en l'espai estratègic i ambiental més valuós que tenim.

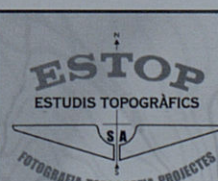
***Miquel Àngel March es vocal del GOB.**

EL MIRALL

amb el suport de

Consell de Mallorca

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

Quan tenir lloc a terra és un luxe

PERE MARÍ

Eivissa viu moments de canvi pel que fa als ports esportius. El Pla territorial insular reserva espai perquè se'n construeixin més, però encara hi ha moltes qüestions per resoldre, com la reforma definitiva del port d'Eivissa. A més a més, un tema cada cop més important: els preus dels amarratges en propietat a l'illa no han deixat de pujar en els darrers cinc anys, fruit de la nombrosa demanda en relació amb l'oferta.

Parlar de ports esportius és un tema polèmic a Eivissa, quasi tant com la construcció de nous camps de golf. Però en qüestió de preus, no ho dubteu, aconseguir un amarratge en propietat és més difícil que no que una parella jove aconsegueixi pis. Si per 180.000 euros encara es pot trobar un pis de tres habitacions, amb aquesta quantitat no podreu comprar ni tan sols un amarratge per a un vaixell de dotze metres d'eslora. S'arriben a pagar més de 200.000 euros per un d'aquests. Per un de setze, feis comptes: entre 450.000 i mig milió. I pels més grans, els de 30 metres, s'ha arribat a parlar de preus al voltant del milió d'euros. Si el llogau, si en trobau, les quantitats es moderen, però així i tot són ben respectables: 10.000 euros més impostos i consums en els casos d'embarcacions de dotze metres i 16.000 més impostos i consums pels de setze. Si trobau un lloc quan us interessa, veureu que una gran majoria ja estan assignats en propietat. En temporada alta, juliol i agost, és

ben tradicional que molts vaixells no trobin lloc i hagin de passar les nits a les entrades de ports o de cales.

L'especulació entorn dels preus dels amarratges ha augmentat a un ritme encara més elevat que el dels preus immobiliaris en els darrers cinc anys. «La situació és ben simple: hem viscut un increment brutal de preus. Com que és una cosa que no es troba al mercat, qui es decideix a vendre el lloc que té en propietat sap que en pot demanar el que vulgui. I el pitjor no és això, sinó que sempre trobarà algun desesperat, i em sap greu titlar-lo així, que pagarà el que li demanen», explica Cristina Marí, delegada de la patronal ANADE a les Pitiüses i directora del port esportiu de Marina Botafoc. Marí no dubta a qualificar aquesta situació d'«indesitjada», perquè fa que aquest mercat de compravenda estigui «sobrevalorat i que es visqui en una situació irreal, que s'hauria pogut evitar en gran manera si s'haguessin deixat construir més amarratges.

I compte!, que no estic parlant de deixar fer un port esportiu a cada cala». En opinió de la representant de la patronal nàutica, la situació justifica «més que de sobres un creixement moderat en el nombre de ports esportius i d'amarratges. Per a l'interès de tots, perquè es un tipus de turisme de gran nivell de despesa i que a més a més està en bona part desestacionalitzat. En un port esportiu hi ha moviment tot l'any».

El valor de mercat que tenen els amarratges també ha quedat clar per a la Conselleria d'Hisenda del Govern, que abans d'acabar l'any va emetre una ordre que regulava els preus de mercat d'aquests llocs a bona part dels ports esportius de les Illes. El resultat, en el cas d'Eivissa, assenyalava que un de 22 metres a Santa Eulària té un valor de 198.333 euros, i a Ibiza Nueva i Marina Botafoc, de 258.435. Al Club Nàutic de Vila el valor és menor, de poc més de 154.000. El metre d'amarratge surt ben car, com es pot veure. Tampoc no cal dir que aquestes valoracions del Govern han resultat ben poc populars entre el sector nàutic arreu de la les Balears, que, entre altres arguments, assenyalen que els ports esportius són concessions, que en molts dels casos d'Eivissa vencen el 2018. En els darrers anys, s'ha vist un major interès de catalans i de residents a la resta de l'Estat espanyol per comprar amarratges a Vila, enfront d'èpoques passades en

nous ports. Només en el cas de Sant Antoni, s'havia autoritzat el club nàutic a augmentar en una petita xifra el nombre d'amarratges. La tornada del PP al poder ha canviat tot això, i segons el nou Pla territorial insular, aprovat inicialment l'estiu passat per l'equip de govern de Pere Palau, es preveu lloc per construir quatre ports nous, amb la novetat d'un a Portinatx (Sant Joan), un altre a ses Variades (Sant Antoni) —un lloc on des de fa molt de temps es parla que hi ha projectes, amb la família Matutes amb interessos a la zona (no està confirmat del tot on s'ubicaria el nou port)—, a més d'un altre a Sant Josep. Però el debat és ben viu a hores d'ara. L'Ajuntament de Sant Josep, per exemple, ha mostrat interès per fer-ne un a Port des Torrent. 7.000 firmes de veïns i empresaris demanen que es doni permís

per fer-ne un altre a la zona des Viver (Vila). I per sobre de tot això plana el destí que pot tenir el port esportiu d'Ibiza Nueva i, en una menor part, el del Club Nàutic de la Ciutat d'Eivissa. El nou Pla general d'ordenació urbana (PGOU) —que ha generat gran polèmica al municipi, i l'abandonament d'un dels partits del Pacte Progressista, l'Entesa Nacionalista i Ecologista— preveu el trasllat d'amarratges del Club Nàutic i la desaparició (i posterior trasllat) de l'actual port d'Ibiza Nueva, per treure l'actual trànsit de mercaderies i passatgers de la Marina, amb un balanç de reducció d'amarratges a l'interior del port. Però tota intervenció que es faci al port també ha de tenir l'aval de Ports de les Balears, entitat presidida per Joan Verger, cosa que obliga que l'esquerra governant a Vila

negociï amb el PP per prioritzar les actuacions al port.

Tot aquest embolic pot semblar encara més gran tenint en compte que la concessió d'Ibiza Nueva acaba al final del 2003 i Ports de Balears prorrogà un any més la concessió, fins que es tengués clara la futura ordenació del port. Una de les conseqüències imprevistes d'aquesta pròrroga fou un augment de taxes als propietaris d'amarratges, que havien de començar a pagar preus de nivell de lloguer de plaça, cosa que triplicava en alguns casos el que pagaven. El fet provocà una mobilització posterior dels propietaris per pal·liar-ne els efectes.

La situació, però, no és de caos. Més aviat és una mescla de confusió i d'expectatives de futur, perquè les perspectives són de creixement. S'acosta l'hora de prendre decisions i no tan sols

són de nombre d'amarratges o de ports, sinó també de model econòmic i turístic. Enric Moreno, delegat a les Pitiüses de la Confederació d'Associacions Empresariales de les Balears (CAEB), aposta per un «turisme de qualitat, que vol dir ports esportius i iots, un tipus de visitant que té un gran nivell de despesa, tant pel que fa a manteniment d'embarcacions com a consum en els comerços i les empreses de l'illa. Sense entrar en el nombre de ports que digui el PTI que es poden construir, aquí ja no hi entrem, considerem que el turisme nàutic aporta millores i que ha de ser una de les nostres apostes de futur». De forma diferent ho veuen des de l'oposició al PP, tot i que amb diferents graus, i des del moviment ecologista, representat pel Grup d'Estudis de sa Naturalesa (GEN-GOB). Joan Carles Palerm, portaveu, assenyalava que «el nostre litoral ja està prou saturat d'infraestructures com per plantejar-se augmentar encara més el nombre d'amarratges i de ports esportius». Palerm denuncia el «cinisme» que hi ha en el Pla territorial insular a l'hora d'afrontar el tema dels ports esportius: «Fins i tot una causa justa com és la reclamació històrica d'una doble via de comunicació entre Eivissa i Formentera, que permeti evacuar gent quan el port de la Sabina estigui tancat pel mal temps, es canvia del tot, i es permet fer una instal·lació a la Canal, en ple Parc Natural de ses Salines, que, de fet, seria un port esportiu més. És trist, però és així.»

Més de 2.500 amarratges a les Pitiüses

En l'actualitat, hi ha més de 2.500 punts d'atrancament a les Pitiüses. La instal·lació més gran és la del port esportiu de Santa Eulària, amb 755 places; seguida d'Ibiza Nueva, dins el port de Vila, amb 536; Marina Botafoc, amb 428; el Club Nàutic d'Eivissa, 340, i el de

Sant Antoni, 300. Els dos ports esportius de Formentera, Formentera Mar i Marina Formentera, concentren prop de 200 amarratges. Però aquesta quantitat total no és la que està a disposició dels navegants que

vulguin trobar lloc quan estan de vacances a l'illa. Més de la meitat d'aquests llocs està en propietat, i, per tant, fora de mercat, llevat que algú vulgui vendre i l'interessat estigui disposat a pagar el que demana.

Una qüestió de supervivència per a la flota tradicional

DAVID OLIVER

Per a les embarcacions de fusta, no tenir un espai on romandre en surada suposa exposar-se a un crític procés de degradació.

La manca d'humitat provoca que les fustes es dilatin, d'entrada s'obren vies d'aigua que generalment es poden estroncar sense gaires problemes, però si la situació es perllonga els danys es poden convertir en vertaderes avaries que condueixin a la pèrdua del bastiment. Són preceptes que afecten les embarcacions de construcció artesana que les destermen de solucions com les marines seques. És cert que el procés pot mitigar-se si els bastiments es mantenen en espais humits, protegits del sol, però no és tothom qui pot gaudir d'instal-

lacions que compleixin aquestes condicions. Tradicionalment, són els escars o barraques les cambres que han complert la funció de preservar les embarcacions de fusta quan estan en sec, però són un tipus d'immoble en regressió, gelosament ocupats per aquells que hi han pogut accedir per herències familiars o cessions molt especials. Per la seva ubicació arran de mar, entren en conflicte amb la Llei de Costes. Queden inclosos en espais públics, la qual cosa només ha de permetre gaudir-ne legalment pel sistema de concessions, i sembla inviable construir-ne de nous. Els perjudicis de romandre en sec per a la marina de fusta transcendeixen l'anècdota o la categoria d'un requeriment

suportable. Bé és cert que moltes embarcacions s'han restaurat després de períodes perllongats fora de l'aigua, però allò que en principi hauria suposat una simple repassada o calafatat es transforma en una intervenció de cost cada cop més elevat si les inclemències han tingut temps de fer i accentuar ferides. La situació és crítica per a tots aquells exemplars que, mancats d'un indret aclimatat, queden condemnats a esperar en varadors descoberts, pitjor encara si són extensions de ciment pròpies de ports o clubs nàutics, on el sol es reflecteix de forma acusada. Tot plegat afecta directament la indústria dels mestres d'aixa, que veuen minvar el nombre de clients, que es fan enrere en veure que la situació per a la fusta es complica quan més difícil és tenir un amarrament. L'Associació d'Amics del Museu Marítim de Mallorca és en procés de formalitzar una

petició per afavorir l'accés de les embarcacions artesanes als clubs i ports esportius. Fonts de l'entitat han puntualitzat que la seva demanda no passa per reclamar subvencions per assumir el cost dels espais, però sí que advoquen perquè les instal·lacions prevegin un índex mínim per a bastiments d'aquesta naturalesa. No és una petició estranya si tenim en compte que els clubs mateixos han de justificar un percentatge estipulat d'embarcacions de vela. Cal tenir dades de regressió de la flota artesana per entendre la transcendència del tema. Entre l'any 1990 i el 2001, el nombre de pasteres inventariades a Mallorca va passar de 77 unitats a 14; el gussis es reduïren de 30 a 12 entre el 1996 i el 2001; els bots sense coberta patiren una sagnant regressió de 66 a 21

unitats durant el mateix període. Són tres casos d'embarcacions lleugeres i de mides moderades (generalment no superen els 20 pams), vinculades a la navegació de rem i de vela o, opcionalment, de motor (interior o poper, depèn de l'embarcació i de les preferències personals). Són també les tipologies tradicionals més afectades per la competència dels petits botets de fibra per a la pesca o el bany que avui trobam en el mercat. Per dimensions, una marina seca seria una bona opció, per exemple, per a una pastera, que fàcilment es podria llençar a l'aigua amb poc esforç. Però l'efecte de la dilatació passa factura, especialment si l'embarcació es veu obligada a estar un estiu en sec, ja que a l'hivern l'agressió no és tan punyent i, fins i tot, després dels mesos més freds, una embar-

cació de fusta pot tornar a l'aigua sense problemes. Però és precisament quan més falta fa, a l'estiu, que els llocs d'amarraments tenen més demanda.

La preponderància d'embarcacions menors entre la flota tradicional que es conserva estableix un nou perjudici en contra seva simplement pel plantejament econòmic del sector. La mar s'ha transformat en un territori per accedir al qual s'han de pagar cànon cada cop més inabastables per als propietaris de capitals mitjans. Bona part de la flota, per exemple, de llaüts de fusta insulars, pertany a persones de poder adquisitiu moderat que fins no fa tant gaudien d'un amarrament en condicions raonables. Les Balears han decidit sentenciar aquest sector. Es van eliminant els espais d'amarrament públics amb arguments de millor gestió i serveis, o de generar riquesa. Però, riquesa per a qui? I bona gestió i bones prestacions només perquè és privada o perquè la pública no ha posat prou voluntat per estar a l'alçada?

El petit usuari ha de pagar xifres exagerades per accedir a un club nàutic, i és una asseveració contrastada; el segon club més econòmic de la badia de Palma té una quota d'entrada tres pics

superior a la del Club Marítim de Barcelona, entitat amb prestigi reconegut, amb una situació de privilegi, a uns centenars de metres de l'estàtua de Colom. Fets com aquest afecten la nàutica en general, però a la marina de fusta, literalment, la pot condemnar.

Les llistes per accedir a un amarrament públic s'allarguen perquè entrar en un club nàutic és quelcom cada cop més inabastable. Els espais propietat de l'Administració per als qual es deleix l'usuari són atractius pel preu, però no tenen bones prestacions de seguretat i de serveis. Qui sap si en un pacte no escrit per no entrar en competència amb els clubs nàutics, que han d'argumentar els seu atractiu i les seves tarifes amb quelcom que els espais públics no ofereixen.

Una marina privada ha ocupat en els darrers anys els antics amarraments públics que hi havia en una considerable extensió del passeig Marítim de Palma, amb el precepte afegit que els amarraments que ofereix tenen una eslora mínima de set metres, cosa que evidentment afecta el preu. En queden fora, per tant, totes aquelles embarcacions d'eslores inferiors, entre les quals trobam un gran nombre d'embarcacions artesanes, que només poden integrar-se en les noves instal·lacions si paguen per un espai superior al que necessiten.

Sempre que es mantengui aquesta

forma de fer, es mantindran com una fal·làcia les suposades bones intencions generals que es puguin argumentar per justificar les ampliacions de ports esportius. Si en aquestes noves instal·lacions es dóna prioritat a les grans eslores, la nàutica popular en continuarà estant desterrada i, com es veu, per extensió no s'afavorirà la preservació de patrimoni marítim.

S'estableix la paradoxa entre allò que el sector nàutic i turístic vol aconseguir a través de la nàutica i la imatge del paisatge tradicional del litoral insular que tants cops s'ha reflectit en postals amb vocació de pintoresques. La imatge turística de l'arxipèlag necessita del recurrent llaüt de fusta, però les polítiques que s'apliquen hi van en detriment.

De moment, no s'han pres seriosament referents com França, Estats Units o Itàlia, on la marina de fusta va acompanyada d'un projecte econòmic fort. A Bretanya se celebren els encontres d'embarcacions tradicionals de Brest i de Douarnenez amb un èxit inqüestionable. Unes tres mil embarcacions arriben a concentrar-s'hi i fins a sis milions de persones passen pel port de Brest per presenciar l'espectacle.

Douarnenez, poble de menors dimensions, atreu una flota més moderada, però tant una vila com l'altra en treuen uns rèdits envejables derivats del turisme i de la indústria de l'oci. Això sí, els ajuntaments estan implicats en la construcció d'embarcacions tradicionals, hi ha drassanes tradicionals consolidades per produir bastiments artesans que troben acomodacions accessibles en els seus ports. És la fórmula d'ajuntar sense complexos cultura, patrimoni, esport, societat i promoció turística. El tractament que la marina tradicional rep a les Balears de moment és prou diferent; que no hi hagi hagut ni un sol mestre d'aixa en els quatre darrers salons nàutics és un fet prou significatiu, i si n'hi ha hagut en alguna edició ha estat un fet aïllat i amb poc èxit.

Campanyes com «Producte Balear» o «Fet a Mallorca, boníssim» reflecteixen el suport institucional cap a determinats productes. Podria l'embarcació tradicional insular beneficiar-se de quelcom similar? O, més encara, hi ha res que ho impedeixi? No seria aquest afavoriment d'accés a un amarrament una mesura factible?

La clau sembla que és girar la truita, plantejar la supervivència de la marina tradicional com un fenomen econòmicament interessant i no com una molèstia. Un seguit de dades ens ajuden a entendre com influeix la major o la menor accessibilitat a amaraments de les barques de fusta. Dues barques de bou mallorquines exerceixen el xàrter a Catalunya, on les han restaurades per integrar-les en una indústria estretament lligada al turisme amb l'argument eficaç, precisament, de la seva condició de bastiments d'interès patrimonial. Ens referim a la *Rafael* i a la *Sant Isidre*, totes dues afavorides amb condicions específiques per romandre a ports de la Costa Brava. De la mateixa manera, diverses embarcacions menors de les Illes s'han venut a aficionats de Catalunya en el darrer any, que no tenen els problemes que hi ha a l'Arxipèlag per trobar un lloc en surada, alhora que veuen com en el seu litoral les barques com aquestes han desaparegut de forma més accelerada. El seu problema va ser que, com que la majoria de flota de pesca s'avarava a la mateixa platja, en arribar el boom del turisme les barques es cremaren per fer lloc als para-sols i a les tovalloles. Ara, però, la gestió dels ports esportius que han proliferat es regeix amb tarifes que, com ja hem indicat, són més favorables que no les insulars. Amb un veïnat més raonable en aquest sentit, si les Balears no s'alien amb la seva flota tradicional, aquesta està condemnada a desaparèixer o a emigrar cap a aquelles aigües que els són més favorables.

La universitat, a casa

A la UOC integrem la formació a la teva vida

Diplomatures

- Ciències Empresarials
- Turisme

Llicenciatures

- Administració i Direcció d'Empreses (2n. cicle)
- Estudis de Ciències Polítiques i de l'Administració (2n. cicle/Màster)
- Ciències del Treball (2n. cicle)
- Comunicació Audiovisual (2n. cicle)
- Documentació -Gestió de la Informació- (2n. cicle)
- Dret
- Estudis de l'Àsia Oriental (2n. cicle/Màster)
- Filologia Catalana (també accés directe al 2n. cicle)
- Humanitats (també accés directe al 2n. cicle)
- Investigació i Tècniques de Mercat -Màrqueting- (2n. cicle)
- Psicologia
- Psicopedagogia (2n. cicle)

NOU Publicitat i Relacions Públiques (2n. cicle)

Enginyeries

- Enginyeria en Informàtica (2n. cicle)
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió
- Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes

NOU Enginyeria Tècnica de Telecomunicació (especialitat en Telemàtica)

- Graduat Multimèdia (títol propi)

Sol·licitud d'accés:
del 16 d'abril fins al 28 de maig

Inici període lectiu: setembre de 2005

Informa-te'n als punts de suport de la UOC

a Ciutadella (c. Hospital de Sta. Magdalena, 1), Eivissa (c. Josep Zornoza Bernabeu 8, baixos dreta) i Manacor (c. Muntaner, 12), al tel. **902 141 141** i al nostre web **www.uoc.edu**.

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

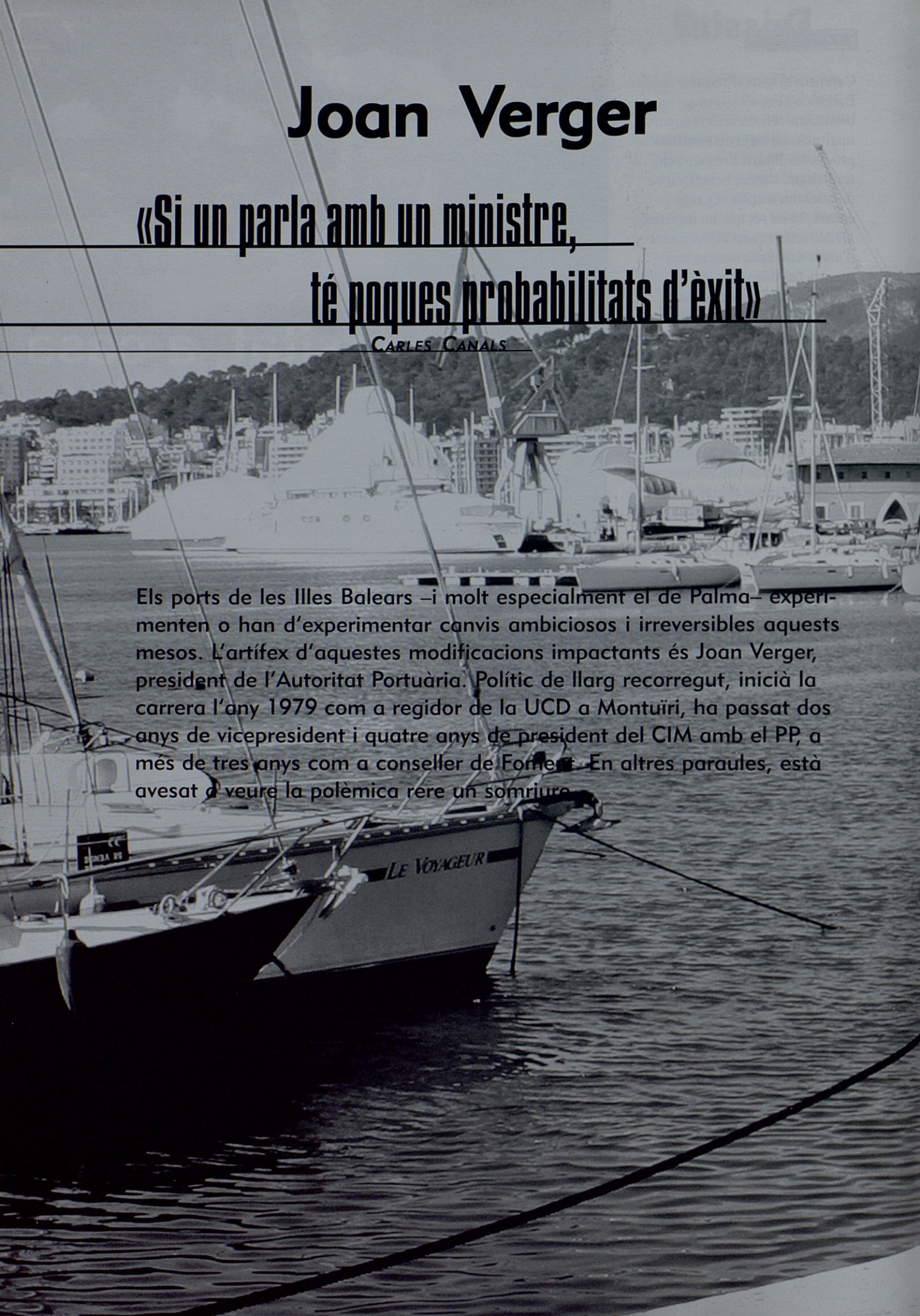
Segell d'or de reconeixement
a la qualitat de la UOC

Joan Verger

«Si un parla amb un ministre,
té poques probabilitats d'èxit»

CARLES CANALS

Els ports de les Illes Balears –i molt especialment el de Palma– experimenten o han d'experimentar canvis ambiciosos i irreversibles aquests mesos. L'artífex d'aquestes modificacions impactants és Joan Verger, president de l'Autoritat Portuària. Polític de llarg recorregut, inicià la carrera l'any 1979 com a regidor de la UCD a Montuïri, ha passat dos anys de vicepresident i quatre anys de president del CIM amb el PP, a més de tres anys com a conseller de Foment. En altres paraules, està avesat a veure la polèmica rere un somriure.

Entrevista

FOTOS: Andreu March.

—El trànsit al port de Palma experimentà el 2004 un increment del 15 per cent i enguany l'esperau del 20 per cent, però ja heu avisat que les reformes al moll Vell just serviran els pròxims deu anys. En aquestes

cada dia més grossos. En aquestes condicions no ens queda més remei que preparar un pla director, el qual haurem de consensuar amb l'Ajuntament, amb el Govern i amb Ports de l'Estat, per fer del moll Vell, que

ara està desfachat, el que es diu un port-ciutat. Aquest és l'esquema que ara segueixen la majoria dels ports, des

aniran al dic de l'Oest, dependent de l'ampliació que s'hi pugui fer. No podem créixer cap a la catedral, perquè és una imatge emblemàtica de l'arribada a Mallorca en vaixell, tot i que seria allò ideal, atès que la fondària allà és just de dotze metres, mentre que al dic de l'Oest supera els vint. Necessitam aquestes reformes.

—Fareu les concessions d'obra per separat.

—Sí, tot i que integrades al mateix pla director, però per fases. Per què? Perquè el pressupost va de vuit-cents a mil milions d'euros, que són xifres que fan por, i és impossible fer la inversió de cop. No hi ha recursos suficients, atès que perdem els fons de cohesió europeus que a l'Estat han permès fer carreteres, AVE... Ens hem de plantejar altres solucions, però les hem de preveure ja amb un pla director.

—Teniu pendent en aquest sentit una entrevista amb Magdalena Álvarez, la ministra de Foment. Quines esperances hi posau?

—No, encara no l'he tinguda, tot i que sí que m'he reunit amb el secretari general de Ports de l'Estat, Mariano Navas. Per experiència, tinc una concepció particular del funcionament de les coses a Madrid: si un va directament a parlar amb el ministre, poques vegades té possibilitat d'èxit. En canvi, amb

«El pressupost va de 800 a 1.000 milions d'euros, que són xifres que fan por»

condicions, paga la pena encetar aquest gran canvi?

—Sí, perquè el nostre pla director és un projecte de futur. Els increments de trànsit a Palma es deuen sobretot al fet que un operador, Transports Marítims d'Alcúdia, ha deixat de treballar en aquella zona per desplaçar-se a la capital, atès que aquell moll és de baix calat i els vaixells són

que a Barcelona es va posar el Maremagnum. No és que haguem d'imitar Barcelona, és que ara és una zona infrautilitzada i pot ser un dels millors ports nàutics d'Europa. Alhora, la reforma per deu anys val la pena, perquè és el moment de cercar recursos amb la idea de dur a Paraires tot allò que són creuers i cabotatge, mentre que les mercaderies i les reparacions d'embarcacions

**Viajes
MARTEL S.A.**
CIBAL 021

especial

PONT 1r DE MAIG

SICILIA vol directe des de Palma,
519,00 EUR

SICILIA al seu aire, avió + cotxe
319,00 EUR

VENÈCIA vol via Madrid
649,00 EUR

LISBOA vol directe des de Palma,
415,00 EUR

ESPECIAL PARIS vol directe des de Palma 05 al 08 de maig
525,00 EUR

No inclou taxes, ni suplementes de carburant

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

Navas hem aconseguit fons de cohesió per a dues obres, per al moll Vell i per a Maó. És més efectiu parlar amb secretaris generals i subdirectors, que acostumen a resoldre el vuitanta per cent dels problemes.

—Però el Ministeri us està demanant autofinançament, a partir dels vint milions anuals que teniu de superàvit i la inversió privada possible.

—Com us deia, s'ha acabat recórrer als fons de cohesió, i ens hem de limitar a emprar aquests quinze o vint milions, quan la despesa anual d'inversió que esperam seria d'uns quaranta, sense considerar ara aquesta gran obra que tenim pendent. Com ho podem fer? Els ports tenen una activitat econòmica important, on es poden generar recursos mitjançant la iniciativa privada a través de les concessions. Per exemple, ara fa poc vàrem obrir pliques per a una concessió de reparació d'embarcacions, amb una inversió de sis milions més un cànon de nou-cents mil euros. Bé, doncs ens hem trobat amb pliques amb una inversió de quinze milions i un cànon de dos milions i mig. Per què? Perquè hi ha negoci. Hem d'aprofitar els *inputs* de les societats privades.

—Quant pot durar aquesta primera fase de les obres?

—No és necessari fer-la d'un cop. S'ha de començar la fase definitiva d'aquí a uns quatre anys i

acabar-la en dotze o quinze, si obtenim tots els permisos. Però si assolim tots els objectius del pla director, tindrem un port per a quaranta o cinquanta anys.

—El port de Palma és complex, amb un club nàutic i un Club de Mar que compliquen la seva reforma...

—En realitat, el Port no pot créixer més interiorment, perquè els vaixells que vénen de cada vegada són més grossos. No podem créixer entre Ponent i el dic de l'Oest, ni davant la Seu. Podem créixer més enllà del dic de l'Oest, però allà el calat és de gairebé trenta metres, i és això el

que ens encareix tant les obres. En relació al Club Nàutic, he de dir que fa una gran feina de promoció; crec que no l'hem de tocar, però sí podem tocar aquest moll Vell en què ens trobam... i la zona de pescadors, si els trobam

«Al Govern li interessaria obtenir la gestió o la cogestió dels ports estatals»

un altre lloc on puguin anar, i aquí entra en joc l'ampliació al dic de l'Oest. Així, ara just podem renovar el moll Vell. El Club de Mar és una concessió que acaba el 2017... i ja tindrà un altre, no jo, el maldecap de renovar-la-hi

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

o no! Per nosaltres, la nàutica esportiva té una importància capital, que a més s'ha incrementat en els darrers anys: avui ens falten amarraments.

—Feia la pregunta des del punt de vista legislatiu, perquè els ports de l'Autoritat es regeixen segons la normativa estatal, mentre que els ports esportius depenen de la legislació autonòmica, que ara es modifica. No s'hauria d'harmonitzar aquesta situació?

—Aquesta és una possibilitat que al Govern li interessaria, és clar: obtenir la gestió o la cogestió dels ports estatals. Però hem de veure que el nostre consell d'administració ja és essencialment autonòmic, entre càrrecs nomenats pel Govern, com el meu, més agents socials; l'Estat just hi té cinc o sis membres. Però des d'aquest punt de vista, és vera que ambdues lleis tenen diferències substancials i que s'haurien d'harmonitzar per caminar en la

mateixa línia. Per exemple, la situació financera del Club Nàutic pot canviar si està amb nosaltres o si està amb la Comunitat Autònoma.

—Ens estam oblidant d'allò més important, les mercaderies i els passatgers.

—És cert. Tot i que el trànsit de passatgers ha davallat una mica per la concentració de companyies, el trànsit de mercaderies té una importància capital. Podem tenir turistes, però també necessitam colfloris! Això no obstant, en relació als passatgers, la urgència és millorar la seguretat, un fet complex. Però de la mateixa manera que el públic de creuers ja ha de passar per un escàner, a partir de l'1 de juliol, també els passatgers que vénen de la Península hauran de passar per aquest control. Això ens incrementarà l'operativa i la despesa, però és necessari, i tard o d'hora això també s'haurà d'aplicar a les mercaderies, que

ens donen els recursos econòmics més grans. Dit això, us he de dir que la nàutica comença a donar-nos uns recursos molt importants, cosa que no passa a la majoria de ports d'Espanya.

—Parlem del passeig marítim de Palma, un altre cas de doble competència: en aquest cas, de l'Autoritat Portuària i de l'Ajuntament. Quin ha de ser el seu futur?

—No crec que Catalina Cirer hagi renunciat al seu soterrament, però és clar que no té recursos financers a bastament. És un projecte que m'agrada, tot i que ens creava una certa complicació per a l'entrada i sortida de mercaderies en camió. Com que aquests no són petits, s'hauria de fer obra per davall del nivell freàtic, i això encareix l'obra. És un projecte complicat, però des del punt de vista de l'Autoritat Portuària, aquest problema se solucionarà des del moment en què duguem totes les mercaderies

al dic de l'Oest, des d'on podrien partir cap a Palma per la via de cintura, i això ja està previst al pla director.

-I com evitar el botellón?

-(Riu.) Bé, si avança la idea de reforma del moll Vell cap a un port-ciutat, és possible que es traslladi aquí una altra vegada! Ara seriosament, el *botellón* suposa un problema gran per a nosaltres, perquè em consta que més d'una festa es fa envaint un vaixell del port, i nosaltres tampoc no podem tancar tot el port. L'única solució és incrementar la vigilància de manera substancial. Però els nostres zeladors són una policia estrictament administrativa i, en cas de conflicte, han de cridar la Policia Local o la Nacional o la Guàrdia Civil. Hi ha un conflicte competencial comú a tots els ports de l'Estat.

-Podem parlar ara dels canvis a Maó... i de passada, preguntar-vos si ja no us diuen Verger el Reformador.

-(Riu.) Sí, no sé per què, sempre em toca encetar reformes! A Maó tenim diversos projectes. Un primer al Cos Nou, ara en procés de licitació i amb fons de cohesió [amb un pressupost de 22 milions d'euros, tot i que s'espera una rebaixa substancial], per obtenir una major superfície de desembarcament de mercaderies; la situació actual no respecta els paràmetres de seguretat portuària. I ara un conveni recent amb Defensa ens permetrà utilitzar part de la seva base naval, de manera que hi podrem traslladar la descàrrega de

combustible (actualment a cala Figuera), reduint així el trànsit a la part vella del Port. Això ha creat discussió, és cert, perquè alguns volien traslladar aquesta descàrrega a la Mola. Però entenc que per un trànsit de quinze o setze petroliers al llarg de l'any, fer allà la descàrrega suposava una despesa inviable, de quaranta o cinquanta mil milions de pessetes (ja veis que encara pens en pessetes). En tot cas, deixar cala Figuera i evitar el trànsit per la part vella del Port, suposa un increment de la seguretat molt important.

-Això no afecta els passatgers?

-No, pensau que la línia natural entre Mallorca i Menorca és d'Alcúdia a Ciutadella, i ara Alcúdia ha quedat alleugerida per l'abandonament d'operadors a què abans feia referència. No sé si el Govern arribarà a fer l'ampliació del port de Ciutadella, que és de competència autonòmica, però si això es compleix, Maó encara veurà més alleugerida la seva pressió.

-I no hem parlat de les Pitiüses...

-A Eivissa es va fer recentment la reforma del dic Botafoque i, per variar, va generar una gran discussió amb els ciutadans, molts dels quals no la veien necessària. Bé, era imprescindible, especialment per a la tranquil·litat de les aigües

del Port. Ara toca la segona part, i és que a l'estiu ens queda petit i ens dificulta aplicar les mesures de seguretat de què parlàvem abans. Així, volem dur tot el trànsit de mercaderies, cabotatge i grans creuers al dic de Botafoque,

«S'haurien d'harmonitzar les lleis estatal i autonòmica dels ports de les Balears»

amb una esplanada de set a vuit hectàrees, guanyant més espai per al trànsit amb Formentera. No crec que hi hagi problemes amb l'Ajuntament. Aquesta obra té un pressupost d'uns cinquanta milions d'euros, però és que a més

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 971 713 350 • Fax 971 215 641 • 07002 Palma de Mallorca

ens permet integrar més el Port a la ciutat. Ara, el trànsit de mercaderies crea veritables colls d'ampolla en la zona.

-I a la Savina?

-Aquest és el cas més complicat. Nosaltres voldríem una ampliació substancial, perquè té un milió de passatgers a l'estiu i l'Ajuntament sap que és necessària. Però les dificultats mediambientals són grans, com el manteniment de les prades de posidònia. Però igual que ara farem una estació marítima nova, tot el Port ha de menester una ampliació.

-Canviem de tema. S'ha qüestionat la imparcialitat de les vostres concessions a una empresa de què heu fet part, IP3M.

-(*Riu.*) Jo just puc mostrar l'escriptura que vaig fer davant notari, que mostra com abans de venir aquí vaig vendre totes les meves accions de la companyia. De quina altra manera puc demostrar que ja no hi tinc cap relació? No puc anar més enllà! És una de les parts desagradables de la política quan un no és funcionari sinó que té petits negocis: si qualcú vol sembrar una sospita, ho fa amb facilitat.

-Una darrera pregunta. Què fa un montuïrenc de president de l'Autoritat Portuària?

-(*Torna a riure.*) Fa molts d'anys que jo era a la política activa, com bé sabeu, i després de cinc legislatures vaig entendre que m'havia arribat el moment de desaparèixer dels plens del Consell i del Parlament. Hi vaig entrar amb 39 anys i vaig sortir-ne amb 59; tornar a la meua professió (enginyer) em costaria moltíssim. Aleshores em va sortir aquesta oportunitat, i és així com una persona d'interior acaba envoltada d'aigua salada!

Què pot fer la UIB en la formació del nou «ciutadà europeu»?

AVEL·LÍ BLASCO

La Universitat de les Illes Balears es troba en un moment cabdal de la seva curta però intensa història; immersa en un procés que potser passa desapercbut per a bona part dels nostres conciutadans i que, en compliment d'un dels nostres deures, convé aclarir. Ens trobam de ple en un procés de convergència amb altres universitats europees per construir entre totes un únic espai europeu d'ensenyament superior, un «campus europeu», si us abelleix la imatge. L'assumppte no és trivial, sobretot si pensam que d'aquest «campus europeu» en sortiran titulats la formació dels quals poc o res tindrà a veure amb l'actual; un campus «continental» del qual sorgirà, en definitiva, el nou «ciutadà europeu».

Hom ha parlat molt i ha sentit parlar molt de construcció europea. No debades fa pocs dies hem celebrat a casa nostra un referèndum per tal de donar o no el vistiplau al Tractat de la Constitució europea. I, en canvi, hem pogut comprovar com d'allunyat és encara de les llars balears, i espanyoles en general, el concepte d'Europa. És, per tant, imprescindible esmerçar el temps que calgui per explicar les raons d'un procés de convergència, en particular en el camp educatiu, que és el que em pertoca. Em propòs fer-ho en termes planers, defugint tecnicismes excessius.

Quins són, doncs, els trets essencials d'aquesta formació que

conformarà els nous ciutadans i ciutadanes europeus?

Dir que la informació ja no és a l'aula no és res nou. A ningú no escapa que el «mestre» ja no és l'únic pou de coneixement on els alumnes s'abeuren: el desenvolupament dels mitjans audiovisuals i la revolució informàtica, amb totes les seves conseqüències, augmenten cada instant els canals per on un alumne pot rebre coneixements. Ja era ben hora, doncs, d'adaptar la docència als nous temps. Aquesta revolució educativa que ha enllestit Europa ens emmena cap a un nou concepte de l'aprenentatge, on és precisament l'alumne qui agafa les regnes de la seva formació. El docent es converteix en el guia que aconsella i fa més lleugera la càrrega. Dit d'una altra manera: aprendre deixa de

La Universitat de les Illes Balears es troba en un moment cabdal de la seva curta però intensa història; immersa en un procés que potser passa desapercbut per a bona part dels nostres conciutadans i que, en compliment d'un dels nostres deures, convé aclarir.

ser un acte passiu per convertir-se en un acte de voluntat i constància. Així doncs, tampoc l'avaluació no podrà basar-se només a estendre acta dels coneixements apresos, sinó que es basarà a quantificar l'esforç,

ens emmenin a un sistema en el qual les titulacions de totes les universitats europees siguin comparables. Els avantatges són immediats. De primer veurem com augmenta la nostra coneixença mútua, car els nostres

alumnes tindran la possibilitat de considerar tot un continent com el seu propi campus, de «moure's»

Gairebé totes les facultats i escoles de la UIB han potenciat les tutories

l'interès que l'alumne ha posat per aprendre. L'European Credit Transfer System, ECTS, serà la nova unitat de valoració de l'activitat acadèmica, integradora dels ensenyaments teòrics i pràctics, d'altres activitats acadèmiques dirigides i del treball personal de cada estudiant. Al cap i a la fi, qui només es limiti a «rebre» no podrà superar els esglaons: reeixirà qui demostrï empena, iniciativa, qui desenvolupi la capacitat de recerca.

Molt bé, ja tenim el nou alumne europeu, però quins avantatges suposa tenir un gran «campus europeu»?

L'espai europeu d'ensenyament superior no suposa implantar cap sistema unificador, sinó simplement compartir uns criteris que

entre les universitats de distints països com si fossin a la seva d'origen. Un alumne que, a més de la formació específica de la seva especialitat, hagi tingut la possibilitat de cursar part de la carrera en diverses universitats europees, serà en el futur un titulat amb un ventall de possibilitats més ampli per desenvolupar la seva carrera professional. En resum, l'alumne s'haurà d'esforçar per aprendre, haurà de conèixer diverses llengües del continent perquè això li permetrà la possibilitat de cursar la carrera en distintes universitats i poder entrar en contacte amb diverses cultures de les que conformen la Unió.

Si ens adonam, estam confegint els fonaments d'una nova Europa com aquell qui sap que

cal edificar començant per fer un bon basament. A més dels criteris esmentats, el procés de convergència també exigeix de totes les universitats l'assoliment d'uns nivells de qualitat i d'excel·lència, perquè Europa sigui realment competitiva en el panorama internacional. No ho serem si no començam per formar els alumnes en la recerca, si no els acostumam a posar en dubte les veritats que semblen inamovibles, si no ens esmerçam a formar homes i dones avesats a innovar en cada un dels camps d'activitat, si no surten de les nostres aules i dels nostres laboratoris titulats extremadament competents.

Grau i postgrau

Aquesta nova dimensió europea de l'ensenyament superior suposarà que tots els països tindran, doncs, un sistema comparable, estructurat amb un sistema de crèdits ECTS que facilitarà el reconeixement d'estudis i títols en diversos centres o en diferents països. En concret, les titulacions queden reduïdes a tres tipus: grau (de tres a quatre anys), màster i doctorat. La primera correspon al nivell de grau i les dues segones al nivell de postgrau. El passat 21 de gener, el Consell de Ministres aprovà els reials decrets que regulen l'estructura dels ensenyaments i els estudis de grau i de postgrau.

Cada titulació de grau tindrà entre 180 i 240 crèdits. Els continguts comuns per a totes les universitats en una determinada carrera representaran entre el 50 i el 75 per cent del total, mentre que la resta serà decidida per cada universitat. Tots els plans d'estudis conduents a l'obtenció d'una mateixa titulació oficial hauran de comptar amb el mateix nombre de crèdits.

El segon nivell, el postgrau, integra els estudis dedicats a una formació avançada que atorgarà a l'alumne el títol de màster, i els

conduents al títol de doctor, que representa el nivell més elevat de l'educació superior. Els continguts del màster estaran destinats a aconseguir una formació avançada de caràcter especialitzat o multidisciplinari i tindran entre 60 i 120 crèdits. Quant al doctorat, la seva finalitat és la formació avançada del titulat en tècniques de recerca. Per accedir al doctorat els titulats hauran d'haver cursat 60 crèdits en programes oficials de postgrau. També hi podran accedir aquells que tinguin un títol de màster, sempre que hagin cursat en total 300 crèdits (entre grau i màster). El doctorat ha de seguir incloent una tesi.

Es podrà incloure en el títol de doctor la «Menció de Doctor Europeu», sempre que el doctor hagi realitzat una estada mínima de tres mesos cursant estudis superiors o hagi realitzat tasques de recerca en un organisme oficial d'un altre Estat europeu, que part de la tesi estigui feta en una llengua oficial de la UE distinta de les llengües oficials a Espanya, i que al tribunal

avaluador hi hagin participat experts d'altres països europeus.

Quines passes ha fet la UIB?

A la UIB som conscients que mai no es presentarà una oportunitat com aquesta per enllestir la millor de les reformes possibles: modernitzar-nos aprofitant el procés de convergència europea i, a la vegada, aconseguir col·locar-nos en una situació capdavantera en tot allò que ja hem demostrat saber reeixir. És per això que ja hem començat a treballar en diverses direccions. En ressaltaré algunes: Hem posat en marxa ja enguany tres experiències innovadores d'adaptació metodològica al nou espai europeu d'ensenyament superior pel que fa al nivell de grau, totes a la Facultat de Filosofia i Lletres. Es tracta de tres projectes que afecten les assignatures obligatòries i troncales de primer curs que s'impartiran el segon quadrimestre d'aquest any acadèmic en cinc estudis: Filologia Anglesa, Filologia Catalana i Filologia

Hispanica (17 assignatures); Filosofia (3 assignatures), i Història de l'Art (3 assignatures). Hem creat l'Oficina de Convergència i Harmonització Europea, una de les tasques de la qual serà la difusió, l'estímul, la coordinació i el seguiment d'experiències pilot com l'esmentada. L'Oficina funcionarà com a centre de documentació i estarà oberta a tots els membres de la comunitat universitària per resoldre qualsevol dubte en relació amb el procés de convergència europea. Hem desenvolupat un Programa d'ajut a la docència universitària amb l'objectiu de millorar la qualitat de la docència universitària i facilitar-ne l'adaptació al nou espai europeu d'educació superior. Gairebé la totalitat de les facultats i escoles de la UIB han potenciat les tutories, i en molts casos aquestes tutories impliquen els estudiants de cursos superiors. Hem impulsat la participació del nostre alumnat en programes de mobilitat, tant nacionals com internacionals. I a la vegada hem introduït la possibilitat de cursar

assignatures optatives en anglès. Hem fet una aposta decidida per la cultura de la qualitat, en els docents, però també en la recerca i en les matèries impartides, especialment en els postgraus. Per tal de fer-ho efectiu hem desenvolupat una nova

El major dels nostres reptes

Ens trobam, i això cal que ho sàpiguen els ciutadans d'aquestes illes, en el moment oportú per aprofitar els trets que ens defineixen en benefici nostre: podem oferir

una universitat de mida mitjana, sense problemes de massificació, sense les

inèrcies i els mals vicis que pateixen les grans institucions acadèmiques; una universitat molt ben comunicada amb la resta d'Europa pel fet d'ubicar-se en unes illes que són cruïlla de rutes aèries; una universitat amb un planter de grups de recerca que resulta que és el més productiu de l'Estat espanyol, els treballs del qual tenen un altíssim impacte en la comunitat científica internacional; una universitat, per tant, que té investigadors que són els millors docents que podríem trobar per enllestir la reforma pedagògica esmentada més amunt;

una universitat capdavantera en les tecnologies de la informació i la comunicació aplicades a la docència.

L'únic que necessitam és que la societat balear ens doni el suport que sempre ens ha atorgat. I que les administracions d'aquestes illes, tant l'autònoma com les insulars i locals, facin una aposta decidida per la seva universitat, molt especialment a l'hora de donar suport econòmic al desenvolupament d'estudis dedicats a una formació avançada, relacionats sempre amb les activitats de recerca, com ara els de postgrau. Serà en la nostra oferta de postgrau on haurem d'arribar a l'excel·lència si volem que la UIB sigui un indret de referència en el concert europeu de l'educació superior.

La qüestió no és què haurem de fer per ser a Europa. La vertadera qüestió és què d'imprescindible podem fer per Europa. I aquesta és la tasca que anam desenvolupant.

**Avel·lí Blasco és rector de la UIB.*

Hem impulsat la participació del nostre alumnat en programes de mobilitat

normativa sobre els títols propis de postgrau de la UIB segons la qual una comissió d'estudis vetllarà per la seva qualitat. A més, en l'actualitat deu programes de doctorat en els qual participa la UIB i quatre dels que controla tenen la menció de qualitat que atorga el Ministeri d'Educació i Ciència.

Cal destacar en aquest punt que la UIB està disposada a desenvolupar tota la seva capacitat estratègica institucional per confegir una oferta de postgraus que la faci competitiva i que constitueixi un dels seus puntals diferenciadors.

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Pianos Can Garcias

Des de 1.951

Pere Josep Garcias
Pianer

Reparació, Restauració i Afinació

Venda i Lloguer Opció-Compra

Assesoraments - Transports

Joan Maura, Bisbe, 10
07005 · Palma de Mallorca
Tel./Fax: 971 462 016 · Mòvil: 607 891 930
www.lasguias.com/pianosgarcias

Viurem, viurem, per damunt de tot viurem

PAU ALABAIOS

Es recordarà durant molt de temps la nit del dos de març de 2005, la nit que els músics valencianocantants diguérem prou: prou de polítiques governamentals discriminatòries pel que fa al tracte mediàtic de la nostra música, prou d'hipocresia institucional pel que fa a la preservació i promoció del nostre idioma, prou d'intolerància i menyspreu cap a la cultura que conreem, prou de paraules buides i falses declaracions de principis, prou de censura i braços creuats... Aproximadament dues-centes persones (entre músics i assistents) vam demostrar davant l'opinió pública que la música en valencià té un futur, un demà esperançador i combatiu. Vam fer entendre a aquells qui mouen els fils que no estem disposats a capitular, que ens estimem molt allò que fem i no ens deixarem trepitjar tan fàcilment com pensaven. Vam demanar de forma pacífica i constructiva que els nostres drets legítims foren respectats i, aprofitant l'avinentsa, deixàrem claríssim que no assistiríem bocabadats a la destrucció d'un patrimoni tan valuós com el nostre.

Un homenatge al desaparegut, ara fa deu anys, Ovidi Montllor va encetar el recital *sense endoll* que el Col·lectiu de Músics i Cantants en Valencià oferírem com a senyal de protesta. Per fi, l'obra del cantautor (o és *cantactor*?) alcoià es va poder escoltar sota el sostre del Palau de la Música. Hi actuaren Òscar Briz, Rafa Xambó, Àlvar Carpi,

Carles Enguix, Manolo Miralles, Nèstor Mont, Obrint Pas, i un llarg etcètera de creadors i intèrprets que no esmentaré per no allargar el text més del necessari, però que també es guanyaren el merescut reconeixement del públic, d'igual manera que aquells artistes als quals no els va ser possible estar presents (Feliu Ventura o Miquel Gil, per exemple), però que de ben segur tocaven anímicament al nostre costat. Cançons plenes de vida, interpretacions amb el cor a la gola, *jam sessions* inesperades, colpidors comentaris de satisfacció i alguna sorpresa deliciosa...

Gràcies a totes les persones que van acudir a la cita físicament per donar-nos el seu suport. Gràcies als amics de L'Avanç, de Vilaweb, de Diari Parlem, de Ràdio Klara i dels mitjans de comunicació que decidiren cobrir l'acte i que han fet seues les nostres reivindicacions. Gràcies a les dues mil signatures que ha rebut fins ara el manifest del Col·lectiu de Músics i Cantants en Valencià. Gràcies als espectadors que vénen als nostres concerts i compren els nostres discos. Gràcies als catalanoparlants de tot arreu que s'han solidaritzat amb nosaltres. Gràcies a la gent que no té prejudicis i que practica la tolerància dia a dia. Gràcies a tots, vostés sabem que els esforços que invertim no són debades. Ara sabem que no estem a soles. Sentim que encara paga la pena cantar contracorrent i somiar en noves cançons.

El març passat, un homenatge a Ovidi Montllor esdevingué una protesta formal per la desídia de la Generalitat valenciana en la promodició de la música i la llengua pròpies. L'autor ens recorda el significat d'aquella trobada.

Rafel Bordoy, el calfred lluminós

LLORENÇ VICH SANCHO

Notes literàries

Amb una simple alenada començà la vida sobre la terra. Tot seguit arribà un agosarat plor i posteriorment un calfred lluminós ens assabentà de «l'amor che move il sole e l'altre stelle». Passats els segles, el 1984, neix un poema, «Com un perfum / que porta el vent, / passà la musa / sobtadament. // Mà tremolosa / sobre el paper, / el cor plorava, / un vers nasqué. // I jo sentia / l'emoció / de fer de llàgrimes / una cançó.»

Eren, aqueixos, els versos inicials d'un poeta que gairebé s'apropava al mig segle de vida. El seu nom era Rafel i els seus cognoms Bordoy i Pomar. Havia nascut a la ciutat d'Alcúdia el 1936 –tal vegada sia aquest el pitjor dels nostres anys– i no faltava gaire temps per veure editat el seu primer recull de poesies, titulat *Abans que la veu s'ofegui* (1986).

Mai no estat massa tard per a ningú aquella hora de fer la passa definitiva en tot allò que cal fer, amb tota gallardia, sense por. L'abisme sempre sembla molt obscur. Tira't i la xarxa sempre apareixerà. Rafel Bordoy ho va saber entendre perfectament. De fet, havia rebut una bona formació, ja que era militar de professió. Això sempre imprimeix un tarannà molt disciplinat i va acompanyat d'una valentia necessària. Foren molts els segles en què les armes i les lletres estigueren estretament lligades. Recordem ara Ausiàs March, el més poderós dels nostres lírics. Tres anys després d'aquell primer llibre –el 1989– el poeta Miquel Gayà li prologava el seu segon volum poètic, aquest cop titulat *Entre l'ocàs i l'aurora*. S'hi reafirmava el gust per la mètrica, la tradició poètica mallorquina i a voltes una certa dosi d'estètica noucentista. Aleshores llegíem «El Xiprer», enmig de molts altres arbres: «Brollador, sageta i llança; / solemne el brancam espès, / amb un paradís promès / de somiar mai no es cansa, / feta terra, l'esperança / sustenta la

seva arrel / i l'arbre creix amb l'anhel / d'assolir tan alta meta; / talment el cor del poeta / enlairant-se cap el cel.»

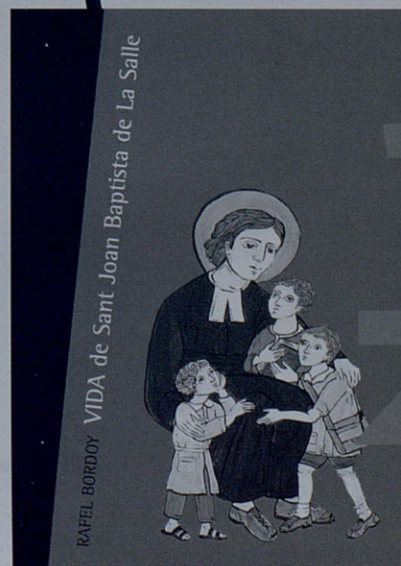
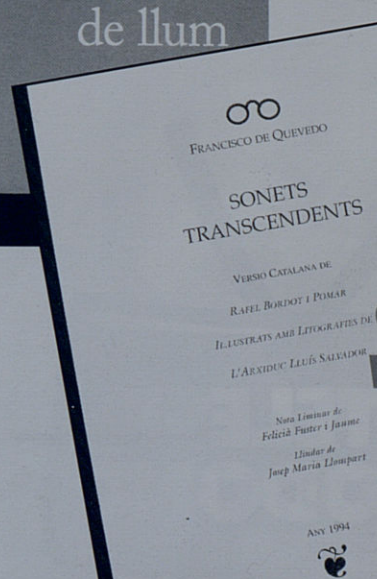
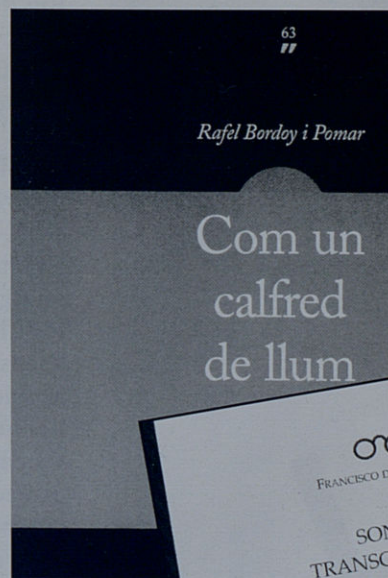
Recordo molt netament haver conegut Rafel Bordoy entre aquests dos volums poètics, durant tots aquells anys en què ens trobàvem sempre enmig de multitud de postals, estampes religioses, imatges dels déus del rock, llibres estantissos de la història mallorquina, Marilyn Monroe, edicions esgotades, Ernesto Guevara... Tot això ben barrejat sota la mirada de Santa Maria de la Panada –protectora celestial de la llibreria Jovellanos–, avui venerada a l'ermita de Sant Honorat, i de la qual era un fidel devot. La seva condició de cavaller de la tan distingida orde de la Mare de Déu de la Panada –al costat de J. V. Foix, Pere Calders, Josep Mascaró Pasarius, Llorenç Moyà...– el feia enlairar-se dins la més noble tradició literària. Era home que en el tracte mai no mostrava la més mínima picardia i parlava amb la mateixa senzillesa que escrivia. La seva faç bondadosa l'encaminava pel més pragmàtic dels viarany, el de la intel·ligència pura i dura... Francesc Salleras, *Gran Mestre* de l'orde, editava aleshores la col·lecció de goigs anomenada *La Sibil·la*. Eren temps inspirats. «Dins el cor de Ciutat sou venerada, / gran Senyora del cel, verge Maria; / un temple de paper, una llibreria, / és seu i catedral, recer i posada. // Vostra gentil imatge encimbellada / a dalt del trono d'una estanteria, / damunt el braç el fill que en Vós confia, / la vostra mà brindant una panada. // Devots i cavallers que vos serveixen, / amarats de fervor us ofereixen / de l'art poètic l'abrandat encís. // Rebeu, brufada en versos, l'escomesa, / del vostre cor donau-nos la dolcesa, / regalau-nos la joia d'un somrís.»

El senyor Bordoy no deixà de fer, sens dubte, actes purs de valentia. Es llençà plenament al conreu de

les lletres i n'ha sortit triomfador. Basta llegir la resta dels seus posteriors reculls poètics. Recordarem ara mateix *Aimada solitud* (1994), *Cronologia* (1998), *El blau de la distància* (2001) i *Com un calfred de llum* (2003). I amb companyia d'Antoni Mas va escriure el llibre *La mort de Baltasar Calafat* (1998), on apareix un poema seu. Ara com ara és un dels poetes més vitals i fonamentals de les nostres vocals i consonants. I no crec exagerar en cap moment. La seva veu ja ha adoptat un cos prou definit d'una lírica excepcional, sense confusió possible... Cal destacar l'edició d'una memorable traducció al català de deu dels *Sonets transcendentals* de don Francisco de Quevedo. Corria l'any 1994. També fou aquest un acte admirable. A hores d'ara estan a punt de reeditar-se aquests versos, ampliat amb dotze poemes més. En total seran vint-i-dos sonets. Llegim allò que significa la pròpia brevetat de la vida, sense pensar, i com patir, saltejada de la mort: «Fou somni ahir, demà esdevindrà terra: / Un poc abans, no res; i fum després! / Admet ambicions, com si em creguéss / tot just a prop del jou que se m'aferra. // Un breu combat d'inoportuna guerra, / vull defensar-me i som un perill més; / i a l'hora que amb les armes em vencés / menys me té el cos que a poc a poc, m'enterra. // Ja no és ahir; demà encara és enfora, / passa avui, i és, i fou, amb moviment / cap a la mort em du fins a la vora. // Aixades són les hores i el moment que, a jornal de la pena que m'esflora, / li caven a la vida el monument.» Cal no oblidar-se de l'assaig històric *La Salle a Santa Margalida* (1994), en què queda constància dels cinquanta-sis anys de la presència dels frares a la dita vila, i també de l'estudi biogràfic titulat *Ofici de ferrer, feina de batle*

(2002), en què homenatja Pere Cladera.

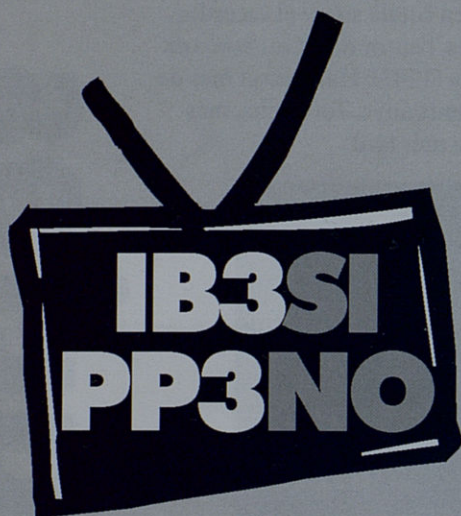
Just fa poques setmanes aparegué, sortida de la seva ploma, la *Vida de sant Joan Baptista de La Salle*, fundador dels Germans de les Escoles Cristianes. És aquesta biografia la primera que s'escriu i edita en català sobre el sacerdot francès, l'autor dels *Les devoirs du chrétien* (1703). Han passat més de tres-cents anys. Tot arriba, més prest o més tard.

Notes literàries

IB3, el gran bunyol

CARLES CANALS

Lawrence Durrell es mostrava espantat per la manera que els europeus orientals parlaven l'anglès: a les seves boques, el Big Ben esdevenia sistemàticament el *big bun*, el gran bunyol. De manera no gaire diferent a la d'aquells terroristes lingüístics s'ha comportat la televisió autonòmica balear amb la nostra llengua... o no just amb ella?

IB3 mostrarà les seves primeres imatges amb motiu del dia de les Illes Balears, cinc mesos abans d'iniciar la seva retransmissió programada i just desset des que Jaume Matas anuncià a les pàgines d'*El Mundo* un projecte dotat amb vint milions d'euros. Atès que el pressupost final de l'ens gairebé ha duplicat aquella estimació –i això en un exercici en què la seva programació just es comptarà a partir del mes de setembre– es podrà entendre l'acusació recurrent, i en part justificada, d'improvisació que ha rebut la posada en marxa del nou canal. Efectivament, la majoria de les declaracions provinents de l'entorn governamental, tant les institucionals com les periodístiques, han estat tan mudables com contradictòries. Però d'això en parlarem més tard, perquè la improvisació just ha afectat el desenvolupament menor de la IB3, no la nova política informativa del Govern balear. Aquesta ens ha de semblar ben meditada. Poc després que Jaume Matas tornàs al Consolat de Mar el 2003, els polítics i els periodistes illencs s'adonaren que el president havia experimentat molts canvis en la seva manera

habitual d'actuar. D'una banda, defugia les paraules aspres en el seu discurs –aquestes les deixava als seus consellers i portaveus–, el qual tendia a la moderació i condemnava els *radicalismes*. D'una altra, la seva presència pública, el conreu de la imatge que havia marcat la seva primera legislatura com a president, es dosificava ara amb una prudència que alguns atribuïen al seu desig per tornar a la política central després de les eleccions generals de 2004. I, molt més clarament, l'Executiu deixà de negar les pantalles de televisió, els altaveus de les ràdios i les pàgines de les publicacions amb anuncis sobre la seva gestió. Aquesta opció havia estat escollida durant els seus primers tres anys com a president amb la doble intenció de donar a conèixer el seu govern als votants... i de pressionar els mitjans de comunicació amb contractes ben sucosos davant dels quals la crítica inherent a l'exercici del periodisme quedava, si més no, esvaïda. Els resultats d'aquella política de comunicacions són ben coneguts: Matas perdé les eleccions autonòmiques de 1999, com el Pacte de Progrés –que aplicà i intensificà la mateixa línia d'actuacions durant el seu quadrienni– perdé les de 2003. En tornar al Consolat, Matas havia après la triple lliçó: ni es pot contentar alhora tots els grups mediàtics, ni els doblers garanteixen la seva lleialtat, ni –finalment– els *media* afecten de bon de veres l'opinió de les grans masses... amb l'excepció possible de la televisió.

I quina casualitat! Just tres dies abans que Jaume Matas anunciàs a doble plana el seu projecte, a Catalunya es començava a debatre l'oportunitat d'afavorir una televisió única per a tots els territoris de parla catalana. Aquesta proposta agosarada –més aviat utòpica, per dir-ho de qualque manera– no assenyalava el camí adient, atesa la diferència de signe polític entre les tres grans comunitats que comparteixen la llengua, tot i que una idea més o manco semblant ha tornat a ser posada sobre la taula un cop que les illes han assolit el seu canal propi, al qual ja no s'haurà de renunciar. Això, més la proximitat de la concessió de llicències per a la televisió digital terrestre, pogueren accelerar el procés de presentació del canal autonòmic.

Fons i rerefons

Què ha volgut Jaume Matas aquesta legislatura? Per als mercats interiors –però sense menystenir Catalunya i el País Valencià– la televisió, amb la intenció d'arribar al gran públic de manera directa, amb tots els avantatges que això suposa en un canal en què la major part de la graella l'ocuparan els informatius. La ràdio autonòmica, ja en funcionament, per raons idèntiques. Per a l'exterior, la imatge de marca que ofereixen l'equip ciclista Illes Balears, en un futur pròxim una escuderia de motociclisme, el contracte amb Michael Douglas. El *fons de rèptils* ha desaparegut de la vista, fet que ha causat un daltabaix aparent en l'economia d'alguns mitjans. El lector de diaris, emperò, no té de què preocupar-se: podrà continuar fullejant els seus papers favorits mentre beu el cafè. Dos dels tres grans grups periodístics illencs treballaran com a

productores externes per a IB3 i, a més, el Govern ja els ha distingit en l'assignació de freqüències per a les televisions locals. I si bé és cert que els grups diferencien empresarialment les seves ràdios i televisions dels productes escrits –de manera que podrien tancar les seves publicacions en cas de fallida sense deixar la feina per a IB3–, és dubtós que vulguin renunciar a elements de prestigi com són en l'actualitat els diaris. Finalment, un tercer grup que ha quedat *oblidat* en el repartiment del pastís disposa d'una gran xarxa nacional de publicacions per respondre dels seus compres. Per als malpensats, afegirem que hi ha moltes maneres de pagar els favors, si és que mai han existit i si mai no s'han pagat.

Sense cap dubte, Matas ha posat molta il·lusió en una televisió que li permeti arribar a *tots* els illencs votants, castellanoparlants i catalanoparlants, eludint en el procés el compliment de l'Estatut d'Autonomia i de la Llei de normalització lingüística. La pregunta, òbvia, és si li resultarà rendible aquesta operació. Haurem d'anar per parts. IB3 calcula que la seva quota d'audiència enguany oscil·larà entre el 3 i el 5 per cent, però la darrera televisió autonòmica oberta a Espanya ha estat la de Castella-la Manxa, que nasqué (2002) amb un pressupost inicial de 36 milions d'euros, i assolí una quota d'audiència del 7'3 per cent aleshores. Enguany aquella televisió ja ha superat el 13 per cent, la quota de la qual el Govern estaria entusiasmat d'obtenir en una comunitat que ja rep quatre canals autonòmics excel·lents –cadascun en la seva oferta peculiar als seus objectius públics–, com són TV3, K3-33, Canal 9 i Punt 2. Ha de resultar evident que a la nova televisió

**Ens públic de
Radio Televisió de
les Illes Balears**

**Televisió de les
Illes Balears**

**Ràdio de les
Illes Balears**

li ha de resultar ben difícil jugar en igualtat de condicions amb competidors d'aquesta categoria, els quals no arriben a Castella (i si hi arribassin no serien entesos, amb l'excepció clara de Canal 9).

Per aquesta raó, des del primer moment, el Govern defensà que IB3 s'hauria d'adherir a la Federació d'Organismes de Ràdio i Televisió Autònoms (FORTA), la qual nodreix aquells canals de pel·lícules d'èxit i futbol de Primera Divisió, els productes de millor audiència entre d'altres compartits. Els inconvenients d'entrar en aquest organisme s'encapçalaven amb un de ben gros: el seu preu elevadíssim, atès que un terç de la despesa global s'ha de satisfer entre tots els membres –tant paga Andalusia com Galícia, per entendre'ns- i la resta es calcula en funció de la població de cada autonomia. Per aquesta raó, IB3, que ja és la televisió més cara en despesa capítativa de tot l'Estat, encara resultarà molt més onerosa per a les butxaques dels ciutadans en cas d'ingressar a l'entitat. En escriure aquestes línies, i malgrat afirmacions del Govern en aquest sentit, el logotip d'IB3 encara no és visible al llistat d'associats.

Cine i futbol

L'ingrés a la FORTA resulta complicat per altres raons. Com sap tot lector balear que tengui un televisor a casa seva, els *blockbusters* o pel·lícules taquilleres que emeten Canal 9 i TV3 són les mateixes, com també són retransmesos els mateixos partits de futbol (els quals també es poden veure a La 2, atès que les Balears no disposen encara d'un canal autònom actiu). Significa això que IB3 donarà una tercera visió d'aquests productes? I per això pagarà la quota

multimilionària de la Federació? No necessàriament. Com és sabut, un acord entre la Generalitat catalana i el Govern balear farà que TV3 emeti a les illes un altre programa –sense especificar- en horari de futbol; suposadament, un altre acord futur amb la Generalitat valenciana solucionarà aquest problema... O no, perquè la intenció explícita del Consolat era de retransmetre els partits del Reial Mallorca, que ben possiblement jugarà la temporada vinent en la Segona Divisió. Què es farà aleshores? L'interrogant no té resposta ara com ara, i ben possiblement no la tindrà fins d'aquí a uns mesos. El cas del cinema és encara més complicat. El televident balear està habituat a escollir entre veure una pel·lícula d'èxit abans i en castellà a Canal 9 o uns dies després i en català a TV3: un peculiar conveni entre el Principat i el País Valencià estableix aquest ordre, el qual no és degut a demores en el procés de doblatge, contràriament a allò que es podria pensar. Quin lloc ocuparia IB3 en el cas que retransmetés el mateix producte «en castellà o en català de les Illes Balears», segons els anuncis repetits per la vicepresidenta Rosa Estaràs i la directora general de la televisió, Maria Umbert? O s'adoptaria el mateix criteri que amb el futbol, *tapant* un o dos dels senyals autònoms? En cap cas, la resposta no pot ser satisfactòria per a tothom: si l'obra es projecta en castellà a IB3 i s'elideixen els senyals de Canal 9 i de TV3, molta gent protestarà per una pèrdua sensible en la normalització lingüística balear... i perquè li lleven els doblatges de l'escola de Barcelona, justament acreditats com els millors de tot Espanya (i no just en llengua catalana). En el cas que no se n'elideixi cap i IB3 faci un

doblatge amb les variants illenques, l'espectador s'haurà de plantejar si l'esforç econòmic d'ingressar a la FORTA no haurà estat desmesurat. Si IB3 emet el producte en castellà, estarà donant la raó als que entenen que el Govern balear discrimina positivament el castellà i no el català, contràriament a allò que dicta la legislació. I en cap moment IB3 ha obert la porta a l'alternativa assenyalada (i assenyada) d'Antoni Marimon: emetre el cinema en versió original subtítulada. No importa ara exhaurir totes les combinacions possibles: la insatisfacció — d'uns o dels altres — és segura. Mentrestant, els primers espectadors de la televisió autonòmica balear ja han pogut comprovar la qualitat de les produccions casolanes que han de complementar les pel·lícules més comercials a la graella de programació. Resulta probablement innecessari recuperar ara totes les crítiques, tan ferotges com il·lustrades, que acolliren l'estrena de *L'amo de Son Quint*, una fantasia rural mallorquina que serví per almarar tots els catalanoparlants conscienciats d'observar un amor per la llengua. Sí recordarem, com a exemple de la desídia lingüística aplicada en aquella obra de creació, que el títol de la obra dirigida per Miquel Verd i Juan Ortega no feia referència al pagès encarregat de la finca esmentada (*amo*), sinó al seu propietari o *senyor*. En altres paraules, els grans defensors de «les modalitats» illenques, lloaren *the Big Bun*. De la resta de la peça no importa més que assenyalar que les flastomies continuades (molts *vatuadells*) i els castellanismes (*visillos*) tenien la intenció de reproduir la parla *mallorquina-mallorquina* i diferenciar-la dels estàndards balears cultes; la segona pel·lícula emesa per IB3 fou la nord-americana *Otoño en*

Nueva York, primorosament doblada a l'estàndar castellà. Alguns pensadors han volgut veure en aquest fet un interès dels programadors a desprestigi la llengua catalana, fent que els parlants reconguin com a propi el seu ús més vulgar i la reservin, en conseqüència, per a l'àmbit domèstic, seguint el «provincianisme castellanista» que han denunciat recentment Marimon i Pere Sampol.

Molt més intencionat semblà el fet que la protesta organitzada per joves catalanistes a les portes de la seu d'IB3 no fos considerada digna d'atenció en retransmetre l'acte inaugural. La directora general de l'ens explicà al Parlament que s'elidí aquest fet perquè es pretenia fer un programa «bonic», no un informatiu. Deix a judici del lector si la retransmissió d'un acte públic no és un dels fets informatius més purs que es puguin contemplar, com el directe d'una sessió al Congrés dels Diputats o el lliurament d'uns premis cinematogràfics. En tot cas, ara sabem que la protesta cívica no és «bonica» ni acceptada com a cas d'interès per la direcció de la nostra televisió autonòmica.

És cert que molts dels defectes assenyalats fins ara es produïren abans en altres televisions públiques. Els habitants de les Illes Balears encara recordam amb horror els primers doblatges amb què ens torturà TV3 («Oi que em faràs un petó?», deia Bogart a Hepburn, a *La Reina d'Àfrica*) o la parcialitat extrema en els informatius de Canal 9 durant molts d'anys. Aquells mitjans es veïeren forçats per l'audiència i la política a millorar els seus productes; però sembla si més no adient que una televisió que ha de competir amb ells no repeteixi els mateixos errors... llevat, és clar, que vulgui ser vista com el Gran Bunyol.

**Ens públic de
Radio Televisió de
les Illes Balears**

**Televisió de les
Illes Balears**

**Ràdio de les
Illes Balears**

La nostra precarietat és la teva desinformació

MARISA GOÑI

«La nostra precarietat és la teva desinformació», diu un dels meus adhesius preferits de la Federació de Sindicats de Periodistes. Un lema que, malauradament, ens cansarem de repetir atès el futur que es dibuixa a IB3.

RADIOSI
PARTENO

La futura radiotelevisió balear va néixer d'una modificació de la legislació audiovisual heretada de Gabriel Cañellas, sense debat específic, sense consens polític, per la via expeditiva de la Llei d'acompanyament dels pressuposts.

La nul·la voluntat d'acord per part del PP es plasmà en l'article que permetia al Consell Assessor de RTVE actuar com a consell d'administració d'IB3.¹ Com si la directiva del Madrid anàs a fer feinetes unes hores a can Barça. L'única plantilla que preveu el nou ens està formada per directius, que podran sumar als seus sucosos sous plusos de productivitat. Per què no s'externalitzen ells si és tan avantatjós?

Per garantir una televisió plural, Matas nomena la seva cap de gabinet directora general. Rere ella, un llarg elenc de directius i quadres intermedis sota el rètol: «Abstenir-se'n professionals que no han treballat per al PP» com a requisit imprescindible.

Per assegurar-se uns informatius igualment plurals, se'ls adjudiquen a l'empresa de l'excap de premsa de Matas, Javier Mato. I les delegacions de les illes menors, en mans de condemnats per la Justícia, «per ara», com diria el Suprem. La resta de la programació, per a productores locals i foranes nodrides de periodistes «tot a cent».

Què podem fer davant aquest panorama? En qualsevol cas, no practicar un periodisme independent, plural, veraç, crític amb el poder i tot allò que diu la deontologia professional.

Ni tan sols s'ha facilitat un lloc on poder remetre el currículum. Les denúncies de la plantilla de RTVE de les Balears, càrrecs de confiança inclosos, contra els abusos partidistes de Vicente Enguñados no es produiran mai amb aquest model, perquè els professionals no estan emparats per cap cobertura legal de tipus ètic. Si no t'agrada, te'n vas. Així funcionen *de facto* els mitjans sense plantilla pública de periodistes.

Al mateix Govern que dona lliçons de com cal consultar el sector per a l'ecotaxa o el tot inclòs, el continua esperant l'SPIB, que representa més de 350 professionals de les Balears, per parlar del model audiovisual autonòmic. Ni una consulta.²

IB3 tampoc no és aliena a la valencianització de la política lingüística de Matas. Emetrà pel·lícules en castellà perquè les doblades al català no recullen les modalitats insulars. És que les pel·lícules doblades a Madrid o a l'Argentina recullen la modalitat insular o andalusa de la parla castellana?

I, per acabar, el capítol econòmic. Quant ens costarà tant de disbarat? Els milions d'euros que treuen el cap es compten per desenes.

L'SPIB no pot fer altra cosa que continuar bregant contra un model de radiotelevisió sense periodistes en plantilla, configurat al servei del poder, retrògrad en la normalització lingüística i indigne per als ciutadans.

***Marisa Goñi és ecretària d'Organització del Sindicat de Periodistes de les Illes Balears (SPIB)**

¹ Després de redactar aquest article, el Consell d'Administració d'IB3 s'ha constituït amb Antoni Orell com a president de torn.

² També després d'haver-se escrit aquest document, un càrrec secundari d'IB3 assistí a un encontre amb el primer sindicat de professionals de la comunicació a les Balears. Ni Matas ni Umbert varen gosar anar a enfrontar-se amb més de setanta professionals un diumenge al vespre.

Televisió de les
Illes Balears

Provincianisme a IB3

BERNAT JOAN

He llegit diverses dades desastroses, encara que aparentment només siguin simptomàtiques, sobre la posada en marxa d'IB3. El fet que siguin desastroses no vol dir en absolut que no fossin plenament esperades. Considera desastrosos, per exemple, que Maria Umbert, la flamant directora de l'ens públic, en un dia tan assenyalat com el primer de març, Diada de les Illes Balears, amolli un discurs inaugural –solemnitat com poques– en espanyol. Que no es tracta d'una televisió autonòmica? Que no l'hem de considerar la nostra? Que no s'ha fet al servei de la gent de les Illes Balears? Idò! A què ve això del discurs en la llengua forana? Sobre el tema en vénen al cap dues explicacions: la primera, no tan terrible, seria que la senyora Umbert és ultraespanyolista i considera que tot allò que siga de la formalitat de la celebració del Dia de les Balears s'ha de fer en la llengua de l'Imperi. Aquesta no seria tan terrible perquè voldria dir que el seu ús de l'espanyol correspondria a una tria ideològica, i no a cap mena de complex d'inferioritat. És possible, emperò, que la senyora Umbert escollís la llengua de Cervantes perquè hi havia alguns convidats que la tenen com a pròpia i que havien vingut de les Espanyes. En aquest cas, l'actuació hauria estat encara més terrible, perquè hauria estat moguda no per les idees pures i dures (per molt diferents que siguin de les

nostres), sinó pel complex d'inferioritat, per la falsa consideració de respecte i per prejudicis com el que ens diu que «fa més educat» parlar espanyol en una ocasió com aquesta.

Un altre detall que ens ha de posar en guàrdia: a IB3 passaran les pel·lícules (els films) doblades a l'espanyol, mentre no hi hagi un doblatge en la «varietat de les illes Balears». Deixant de banda el mal costum de doblar els films en comptes de subtitular-los (preservant així la població de sentir les cintes en la llengua original i, per tant, d'acostumar-se a la pluralitat lingüística, ni que sigui via televisivoauricular), als formenterers, menorquins i eivissencs se'ns ha d'encendre un llumet vermell per això de la varietat lingüística de les Balears. Quina és, aquesta varietat lingüística? La de Mallorca? Fins i tot les persones no gaire versades en coneixements geolingüístics saben que el català que parlem a les Pitiüses s'assembla més, fonèticament, al de Girona que no al de Mallorca. I que el nostre vocabulari, en molts aspectes, coincideix més amb el del País Valencià que no amb el de la resta de les illes Balears. Com s'ho faran per doblar-nos pel·lícules en la varietat balearica? O passarà com a València, on la «varietat valenciana» sembla que és, habitualment, l'espanyol?

El tercer detall terrible ens el

forneixen la col·leta d'amics mesetaris del Partit Popular que en Matas i companyia ens porten a les Balears a fer els seus programes de televisió. Si algú vol tenir una idea de la colonització cultural que sofreixen les nostres illes, que miri el projecte d'IB3, els col·laboradors, els que hi tindran programes, i ja en tindrà un tast més que suficient. Persones que no parlen català (en cap de les seues varietats, la mallorquina inclosa), que no coneixen la societat de les illes Balears (si no és per passejar-se per alguna platja o per algun club del nostre arxipèlag), que no estan gens familiaritzats amb la cultura que ens és pròpia, tindran programa de manera regular a la nostra televisió autonòmica. Colonialisme pur i dur, fomentat pels indígenes que volen mostrar-se com a bons al·lots davant la metròpoli.

Atenent aquests paradigmes mentals, no puc entendre que gent com Pere Rotger s'atreveixi a dir que les illes Balears necessiten un millor finançament, o que l'Estat espanyol ens hauria de tenir més en compte, o que hem de fer tal o tal reivindicació davant el govern d'Espanya? Per l'amor de Déu! Qui se'ns pot prendre seriosament, després d'un muntatge com el que acabam de comentar?

***Bernat Joan és Eurodiputat**

Homenatge a Josep Maria Casasayas

El passat dilluns dia 28 de febrer va tenir lloc al Centre de Cultura de Sa Nostra de Palma un homenatge a Josep Maria Casasayas organitzat per l'Institut d'Estudis Baleàrics. L'acte s'emmarcava dins els actes de celebració del IV Centenari del Quixot, ja que Casasayas va ser un dels millors especialistes en l'obra de Cervantes que ha donat mai Mallorca, a més a més d'activista cultural i ecologista. Cal destacar que va ser un dels fundadors de l'Obra Cultural Balear, entitat de la qual va tenir el carnet amb el número quatre, i president del GOB.

L'acte va començar amb una presentació a càrrec de Gabriel Janer Manila, president de l'Institut d'Estudis Baleàrics, que lloà l'homenatjat i la seva aportació al coneixement i l'estudi de l'obra cervantina. A continuació, hi intervingué un nebot seu, que en parlà des d'un caire més personal i intimista. Després l'escriptora Carme Riera, també especialista en Cervantes, oferí una conferència titulada «Don Quixot a la Mediterrània». Tancà l'acte un concert del guitarrista Josep Sbert.

VII Mostra Internacional d'Improvisadors

El cap de setmana del 12, 13 i 14 de març es va celebrar a Mallorca la VII Mostra Internacional d'Improvisadors, amb actes a Palma, Manacor i Campos. Els espectacles comptaren amb la participació de vint-i-sis improvisadors, la meitat mallorquins i la resta de llocs tan diversos com

Portugal i Cuba, passant, naturalment, per representants de les illes germanes: Menorca, Eivissa i Formentera.

La qualitat de les interpretacions fou altíssima, tant pel que fa als glosadors nostrats com als externs. Però si cal destacar-ne un aquest és el *repentista* cubà Alexis Díaz Pimienta, considerat un dels millors improvisadors del món.

Un aspecte positiu fou la incorporació a les actuacions de gent molt jove, com el mallorquí Mateu Matas, al costat dels més coneguts, una prova de la bona salut de l'art de la glosa i una esperança de futur per als amants del món de la improvisació.

Queixes per la mala qualitat de la llengua d'IB3

Tot just IB3 Ràdio acaba d'encetar la seva programació i ja són un munt els filòlegs i opinants mediàtics que han fet sentir la seva veu per queixar-se de la baixa qualitat lingüística de l'emissora. La dicció i la pronúncia d'alguns locutors no arriba als nivells de qualitat mínimament exigibles. El problema no és tant si el model de llengua ha de ser més dialectal o més estàndard, sinó la proliferació de barbarismes, l'articulació de les *e*les a la castellana, la confusió entre *e* oberta i tancada, entre *s* sonora i sorda, la utilització del verb *estar* quan tocava emprar-se el verb *ser*, etc. Sembla que els requisits lingüístics han estat molt laxos en la selecció del personal, si és que realment n'hi ha hagut.

El resultat és un model de llengua que no agrada a ningú.

FORMES D'EXPRESSIÓ ORAL

- NOTES PER A L'ESTUDI DE LA POESIA ORAL IMPROVISADA -

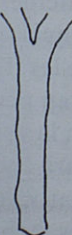
Edició a cura de

Felip Munar i Munar

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

Gran Bretanya tindrà passaports multilingües

Els passaports dels ciutadans britànics incorporaran el gal·lès i el gaèlic d'Escòcia a partir de la propera tardor, llengües, totes ells, amb molts menys parlants que el català.

El nou passaport incorporarà el gal·lès, malgrat que la Llei de la llengua de Gal·les de 1993 no ho preveu, i el gaèlic d'Escòcia, malgrat que la Llei sobre el gaèlic escocès encara no ha estat aprovada i s'està tramitant molt lentament. Hom vol atreure l'atenció sobre el fet que el Servei del Passaport del Regne Unit s'avança a les demandes de gal·lesos i d'escocesos, i que ho fa fins i tot més enllà de l'ordenament lingüístic vigent.

S'imposa una comparació amb l'Estat espanyol. Durant la passada legislatura, malgrat els esforços de l'Organització pel Multilingüisme, es va perdre la possibilitat que el passaport espanyol fos tetralingüe per a tots els ciutadans. Tampoc no s'ha aprofitat el canvi de model del permís de conduir per introduir-hi totes les llengües de l'Estat. I no sabem què passarà amb el passaport ni amb el futur DNI electrònic.

Espanya protesta per la 'discriminació' del castellà a Brussel·les

La Comissió Europea ha decidit apostar pel francès, l'anglès i l'alemany en detriment de la resta. Tant en l'àmbit intern com en el seu tracte diari amb els 1.020 periodistes acreditats a Brussel·les, la Comissió, des del passat mes de desembre, utilitza només el francès i l'anglès. El motiu és que el nombre d'idiomes ha augmentat des de l'ampliació.

Les dificultats s'han saldat oferint interpretació completa només els dimecres. La resta dels dies, als comissaris només se'ls tradueix a tres llengües fixes (francès, anglès i alemany) i dues de variables (l'idioma dels comissaris i el del país a què més afecti l'assumpte).

L'Administració espanyola ja s'ha queixat d'aquesta mesura i ha enviat una missiva de protesta a la Comissió. Mentre això succeeix, seguim sense que el català sigui oficial a Europa. Ni parlar-ne que sigui llengua de treball.

Moviments per mantenir la recepció de TV3 i el Canal 33

Des que es va anunciar la intenció del Govern de Jaume Matas de tancar els senyals actuals de TV3 i Canal 33 en algunes zones de les nostres illes amb el d'IB3 no s'han aturat les gestions per evitar-ho fetes per col·lectius ben diversos. El PSM ha engegat una campanya que sota el lema «Volem veure TV3» pretén alertar la ciutadania del perill i esperonar-la perquè reclami el seu dret a veure els canals en la nostra llengua. La Sargantana, l'associació d'estudiants balears a Barcelona, va mobilitzar més de dues-centes persones per protestar contra aquesta mesura a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, davant el Palau de la Generalitat. També l'Obra Cultural Balear i Voltor han mantingut diverses entrevistes amb alguns càrrecs públics, entre els quals hi ha hagut el ministre de Foment, José Montilla, i el delegat del Govern central a les Illes Balears, per tal de demanar-los que l'adjudicació definitiva de les freqüències d'IB3 siguin unes altres, i ha promogut la publicació d'una sèrie d'articles a la premsa catalana per tal d'informar l'opinió pública de la possibilitat que TV3 deixi de veure's a les Illes Balears o, en tot cas, que per seguir veient-la els illencs ens hàgim de gastar un grapat de doblers en la resintonització de les freqüències.

Felip Munar

«El rap pot ser el futur de la glosa»

CARLES CANALS

Des del 1998, cada any té lloc a les Balears la Mostra Internacional d'Improvisadors per iniciativa de persones com el filòleg –i glosador aficionat– Felip Munar, vocal de l'Associació Cultural Canonge de Santa Cirga. Sobre l'encontre, però especialment sobre el glosat illenc, volem sentir la seva veu improvisada... però millor que deixem les rimes per a una altra ocasió.

FOTOS: Androu March

Cultura

—La mostra d'enguany ha tingut un ressò especialment gran, tot i no ser aquest un fet aïllat. L'hem de valorar pel seu èxit de públic o mediàtic?

—He de dir que ja és un petit

«Tenir facilitat per la glosa és com tenir-la per les matemàtiques»

miracle que haguem fet la mostra a Mallorca (n'hem fetes tres a Menorca i dues a Eivissa). Quan vàrem fer la primera mostra a Mallorca, els improvisadors eivissencs estaven tan empeguïts que no volien pujar a l'escenari, per por que la gent es rigués d'ells. Hem d'entendre que la improvisació és un fet tan rural, tan *analfabet* que no es du bé amb els grans teatres. És evident que ens interessa que la Mostra tingui un interès mediàtic amb la intenció que hi hagi públic [tot i que es pugui perdre part de la natura de la improvisació en petits redols d'animadors]: jo, que som tan purista com qualsevol altre, sé que o jugam amb les normes establertes als mitjans o n'estam fora... i allò que vull és que la glosa se salvi. Hem de pensar que fins fa poc anys ens pensàvem que la glosa era una cosa estrictament nostra; ni ens plantejàvem que a Cuba o a Portugal hi hagués grans impro-

visadors, amb les seves pròpies normes. En conseqüència, no li donàvem importància. I nosaltres hem d'entendre que som els millors del món: no perquè no hi hagi millors improvisadors, sinó perquè som els únics que ho feim

a la nostra manera, i és aquesta manera que hem de preservar. I en aquest sentit, la mostra d'enguany ha estat

un gran èxit, de gent i d'estudiosos que s'hi han apropiat. En el dinar institucional que hi oferírem just hi havia un polític, i això està molt bé! Per cert que vull agrair a la regidora de Cultura, Maria Antònia Mercat, la seva presència, però és que era l'única a una taula per a cent persones!

—Per cert, tanta diferència hi ha entre un *payador*, posem per cas, i un glosador?

—Arreu del planeta Terra les improvisacions són ben diferents. Què els agermana? Precisament la improvisació, l'expressió de manera artística del missatge i el combat, la controvèrsia. El llenguatge de l'oraliteratura —un terme que hauria de tenir més èxit— és divers, des de les improvisacions sud-americanes, molt riques musicalment, a la semiprofessionalitat dels *bertsolaris* bascs (recorren tot

Euskal Herria en els seus combats) o, més cap al sud, els *cantaors* del Bades (País Valencià), que ploraven la mort d'un infant fins a l'albada; els *troveros* de Múrcia, els andalusos... Fins arribar a les Balears: tenim que a Mallorca l'improvisador es pot marcar el ritme i la tonada, mentre que a Menorca el so de les porqueres els assenyalava l'estrofa i el temps, mentre que a les Pitiüses són cantadors de grans tirades de versos... Però és que a tot Europa i a la Mediterrània també s'improvisa.

—Però existeix una especificitat balear?

—La tonada menorquina no té res a veure amb la mallorquina; sovint, en els encontres, no ens relacionen; a Eivissa i Formentera, el cant redoblat, que és antiquíssim i compartit amb Sicília i Còrsega, o el cant pagès, que és una tirallonga de versos en què s'improvisa molt poquet, tot i haver-hi improvisació... Vull dir que aquesta especificitat balear l'hem de matisar molt. Ara bé, la famosa forma de quatre versos illenca («Una glosa per estar ben feta / de quatre mots ha de ser») no l'empra gairebé cap glosador, perquè és mala de fer. A la glosa, com a tota cançó popular, hi ha una falta d'il·lació fins que, en els darrers versos, tot cobra sentit: la majoria de les gloses de deu versos es podrien resumir en els dos darrers, i la

resta és un farciment que demostra el coneixement de cada camp semàntic, la riquesa del seu vocabulari i la seva habilitat. En el temps que un improvisador mallorquí fa tres gloses, un menorquí en fa una: és l'avantatge de tenir acompanyament musical.

—Però deixar l'enginy als dos darrers versos no és més que l'estructura bàsica de l'apoteagma, de l'acudit cult...

—A la Toscana improvisen en endecasíl·labs, és clar que té un origen culte. A Mallorca i a Menorca no és així. Nosaltres varem rebre una forta repressió lingüística, de manera que la glosa ha evolucionat en l'àmbit popular, en les capes socials que empraven la llengua... amb una riquesa increïble. Es va perdre l'estrofa culta, es va guanyar la popular. Ara bé, tot glosador, per més que no sàpiga res de les formes literàries, empra a cadascuna de les seves gloses tots els recursos que podria emprar un autor culte, vet aquí el misteri de la glosa.

—És allò que deien els semiòtics contra els estructuralistes: a una peixateria hi ha més invenció literària que a una biblioteca. Però ja que xerram d'allò original, anem al purisme: us he sentit dir que està matant la glosa.

—Primer de tot he de dir que si no hi ha polèmica, no anem enlloc: la glosa ha passat massa temps en un estat de letargia que la condueix a la mort absoluta. Per exemple, alguns han criticat les nostres mostres internacionals per separar la improvisació del seu entorn tradicional. Bé, de vegades hem d'arraconar el purisme i recordar que som al segle XXI, que hem de jugar amb la visualització de l'espectacle, ens agradi o no. Si la glosa queda fora del poble, fora de la gent, estaré d'acord amb els crítics,

però des del moment en què els protagonistes continuen essent els improvisadors, en comptes dels investigadors puristes, em sembla que anam pel bon camí. No vull la massificació de la glosa, però sí que la gent hi vagi per escoltar,

per parlar, per criticar una determinada estructura sil·làbica. Ara fa dos anys proposarem a uns glosadors mallorquins una melodia; no l'acceptaren de cap de les maneres, perquè entenien que allò era rompre la tradició. Però si jo anàs a fer un taller d'improvisació a una escola, estic segur que despertaria més la sensibilitat d'un infant per la paraula acompanyat d'un instrument musical. Fa cinc o sis anys, els glosadors que es passejaven

per Mallorca eren els mateixos que s'hi passejaven ara fa quaranta anys, no hi ha hagut un relleu generacional de baula de tradició oral, i això és tristíssim.

—Bé, en aquest mateix número

«Fins fa pocs anys ens pensàvem que la glosa era just una cosa nostra»

d'EL MIRALL té un espai Mateu Matas, i és molt jove.

—La glosa és com el caliu tapat per la cendra: l'has de remoure per revifar el foc. Per això muntam tallers a les escoles. Tot aquest coneixement s'ha de transmetre de qualque manera, i els tallers en són una. Que just uns pocs alumnes han sortit

preparats per fer improvisacions? Bé, ja està. Això és com anar a fer un combat: si quedes aturat en dos versos, ja saps que no vals i que no tornaràs a combatre.

—Voldria fer un incís en relació a la vostra defensa a ultrança de la cultura popular. És adient en un moment en què precisament alguns intel·lectuals tracten de prestigiar la llengua, atesa la sospita d'un interès polític a deixar la nostra cultura arraconada a l'àmbit domèstic?

—Janer Manila va fer una definició excel·lent de la cultura popular: és la que està en mans dels que mai no han pintat una regadora, i això és fenomenal. Tota llengua ha de tenir tots els registres i tots els mitjans d'expressió. El català ha de tenir el registre més elitista, és cert —i jo ho reivindico—, però no només aquest. La llengua no la mengen els acadèmics. Vull sortir al carrer i sentir parlar en mallorquí, en palmèsà, i sentir expressions dignes. La llengua té tot un ventall de registres, de recursos, i un d'ells és la glosa, amb la qual pots dir les coses més belles i profundes i les coses més execrables que ens puguem imaginar.

—Em sembla que a les vostres paraules hi ha una crítica implícita a l'Institut d'Estudis Catalans...

—La llengua catalana pateix molts entrebancs molt greus, i un d'ells és l'estàndar oral. És ver que s'hi està treballant, però partim d'una situació tan fragmentada que ens ha deixat l'idioma a punt de fer un tro. La llengua és així com és i nosaltres hem de vetllar per ella. I hem d'acceptar totes les paraules que no siguin manllevades i tinguin un significat concret a una certa comunitat. El problema és que sovint ens hem volgut fossilitzar en un sol registre. La llengua no és unidireccional.

–Tornem enrere. Heu parlat d'un *aggiornamento* per la glosa. El rap?

–I per què no el rap? El que vull és un rap d'aquí; la cultura nord-americana no pot substituir la nostra. Però crec que el futur de la glosa va en la seva direcció. Aquest estiu passat, a Itàlia, vàrem convidar dos *rappers* excepcionals i varen pujar a l'escenari amb Alexis Díaz Pimienta [un conegut improvisador cubà]... bé que jo em qued amb les dècimes del cubà. El rap inclou uns ritmes i unes repeticions de les rimes de què no pot abusar el glosador. Però crec que més endavant ambdues formes d'improvisació podran coexistir.

–En defensa del rap es pot adduir que un estil tan jove no pot tenir unes normes tan estrictes i elaborades com les de la glosa...

–Nosaltres ho hem provat als tallers, i està clar que un glosador pot fer rap de manera que fins i tot li quedi millor, més bonic. De totes maneres, tampoc no podem cremar etapes. Però si anem en aquesta direcció, li donarem el nostre suport. I està clar que la glosa no pot mantenir-se amb les normes i els estils d'ara fa cent anys.

–Canviem de tema. La discussió eterna –i potser absurda– és si el glosador neix o es fa, però està clar que els diccionaris de rimes i de camps semàntics fan la meitat dels versos que sentim. Un cop que vosaltres donau aquestes eines als infants, com detectau aquell que està especialment dotat?

–I el músic neix o es fa? Està clar que tothom pot aprendre música; ara bé, no tothom serà capaç de sortir a fer un concert. És la diferència entre actitud i aptitud. I en la glosa passa igual, perquè fa falta qualche cosa més que l'ensinistrament per sortir a fer

un combat durant tres hores. Alguns en diuen «do de Déu», però és com tenir facilitat per les matemàtiques o per la fusteria. D'una altra manera seria mal d'explicar que una persona analfabeta pugui sortir a improvisar durant hores i hores... i que una altra, amb un vocabulari i uns coneixements extensos sigui incapaç d'improvisar dues rimes. En resposta a la vostra pregunta, he de dir que de cada quaranta alumnes just dos en poden tenir una aptitud que segurament podrien desenvolupar si practicassin. He dit «segurament», perquè tot canvia quan se surt a l'escenari a respondre en un combat.

–I canviant de caire, què us sembla que un dels glosadors més conegut de Mallorca sigui un polític, Jaume Font?

–Bé també ho és l'actual batle de sa Pobla, i Gabriel Cañellas, i l'exbatle d'Inca, Antoni Pons. Quan el senyor Jaume Font diu una glosa, ho fa en un context determinat, davant uns mitjans que destaquen aquella petita cosa anecdòtica. Ara bé, m'agradaria

veure'l a un combat... i jo el convid! M'agradaria que els mitjans de comunicació també escoltassin els combatents i els donassin la importància que han de tenir.

–Ja que som de combat: l'insult és educat?

–Sempre. Si a una glosa jo us dic el nom del porc, heu de tornar-me l'insult augmentat, amb violència verbal si s'escau, però amb una rima ben feta. Un glosador li diu a una dona: «Voldria vingués un bou / que tengués unes grans banyes / i et travessàs ses entranyes, / sa llengua, es fette i es cor». Ella respon: «Els plors serien ben grossos, / jo d'ells no en faria cas / sols que es metge me curàs / amb els polvos dels teus ossos.»

–Per cert, que estic una mica decebut. Jo esperava que totes les vostres respostes fossin glosades!

–Ho podem fer... amb un glosador. Jo no ho som, més que com aficionat. Però quan un organitza un combat, no pot sortir a glosar.

Mateu Matas, el combatent de la paraula

RAFFEL M. CREUS

El margalidà Mateu Matas Ordines, Xurí de malnom, es el més jove de tots els participants en unes singulars lluites dialectals arrelades al més fons de la nostra cultura popular: les baralles rimades dels glosadors, conegudes com combats de picat.

En Mateu, de vint-i-dos anys, estudia matemàtiques a la UIB i és un autèntic fenomen de la rima improvisada cridat a guanyar molts del combats. Matemàtiques, memòria? Gloses, improvisació? «De petit m'agradaven els números i primer vaig tenir clar que estudiaria matemàtiques que no ser glosador. A més, en el glosat, a banda de la improvisació, has d'emprar la memòria.» Sí, però a les matemàtiques no hi caben improvisacions. Per edat, ha sentit a parlar de les gloses d'en Calafat de Son Servera, de madò Joana Cartera de Búger i d'un de més antic, el seu paisà Guillem Crespí Coll, es *Pandarer*, del qual «no hi ha constància que participàs en combats de picat, però sí del seu saber fer». Modest, dels glosadors actuals destaca els seus companys de combat Toni Socies de sa Pobla i Rafel Roig des Carritxó; com a referent, «Joan Planisi,

l'he vist glosar sovint, fa molts anys que viu a Can Picafort i sempre ha estat com el meu ídol».

Tots els esmentats s'anomenen a les Balears glosadors. Són els *verseadores* de les Canàries, els *troveros* de Múrcia i els *repentistas* de Cuba. Distints noms per a una cosa pareguda, només semblant perquè ni a les nostres illes és igual. «A Eivissa i Formentera no hi ha tradició d'improvisació, sinó de fer cançons fetes, i no crec que emprin la paraula glosador sinó *cantador*. A Menorca sí que n'hi ha, però l'estil és diferent, nosaltres glosam a veu pelada, ells ho fan acompanyats de guitarra, amb el so de les porgueres, una tonada que no té res a veure amb el que fan a Eivissa.» Una altra diferència: a Menorca els convidats a glosar, sigui en un combat o en una mostra, no sempre cobren, a Mallorca sí: «Ara i abans, encara que sigui una ensaïmada.»

En Mateu és glosador primerament per qüestions genètiques: «Ho som gràcies a mon pare quasi exclusivament. A la meua família, a mon pare i a un parell de concos, sempre els ha agradat cantar amb la simbomba i fer quatre gloses el dia de matances i per l'estil. Això ho he viscut des de sempre, i no sé a quina edat vaig fer les primeres gloses, només record que no varen improvisades sinó que les preparava una bona estona i després les deia. A partir d'aquí, amb pràctica vaig anar fent.» En feia per a les reunions familiars i petites celebracions de caire

festiu, sense gosar fer-ho davant un auditori, fins que va topar amb un personatge, protagonista també d'aquest mateix exemplar d'EL MIRALL, l'expert en cultura popular Felip Munar. «El vaig conèixer arran de la presentació d'un llibre seu i em va demanar el telèfon perquè va dir que em diria coses per anar a glosar, i l'hi vaig donar quasi per no fer-li un lleig, però em va cridar. El dia 3 de març de 2003 vaig anar a Costitx a participar per primera vegada en un combat de glosadors. Més o manco me'n vaig desfer i va ser l'inici, ell em va introduir dins el que són els combats de glosadors.»

Se li diu un combat de glosadors, però el seu nom més exacte és un combat de picat, perquè el que fan els participants és picar-se, cercar-se les pessigolles i barallar-se amb la paraula com a única arma: «Sempre, o gairebé sempre, a la glosa improvisada hi ha hagut un combat dialectal entre dos o més glosadors que van a contradir-se els uns als altres.»

Les armes de glosar

Abans d'introduir-nos en els combats, convé aturar-nos en l'etern dilema de si com a glosador s'hi neix o si basta fer-s'hi. «És la discussió permanent; jo crec, i vull creure, que sí, que es pot aprendre perquè, si no, es morirà. El fet d'aprendre és com en tot: un futbolista, un escriptor, un pintor. Tothom ho pot fer; ara bé, un tindrà unes aptituds molt bones per escriure i serà un magnífic narrador, en canvi, l'altre no dominarà tant el llenguatge. Amb la glosa és ben igual.» D'acord, partim d'unes condicions que la persona té, «l'aptitud potser sí que és innata» i després hi ha un aprenentatge: «Hi ha unes tècniques, uns mecanismes, uns jocs de paraules, una mètrica, una musicalitat de la glosa... Això ho pot aprendre tothom que vol. N'hi haurà que en una hora ho assimilaran, d'altres estaran un dia o un mes o un any.»

Darrerament, per tal d'acostar la glosa a qui vulgui aprendre'n, es fan tallers d'improvisació per bastants

de pobles on els glosadors ensenyen les tècniques que empren. Però la primera actuació important en aquest sentit ha estat el recent 1r Taller de Tècniques de Glosat, duit a terme a Manacor durant nou mesos. «Ha estat una molt bona experiència que segurament, després de la Mostra Internacional, tindrà continuació en un altre taller. Els alumnes han estat gent de 30 a 50 anys. A mi m'agradaria més que fossin joves de 20 anys, perquè crec que és quan més es pot aprendre, però mira, és la primera passa per augmentar el gremi i, com t'he dit, ha anat molt bé.»

Els combats de picat són una bona pràctica, una altra manera d'apren-

dre. L'altra arma difusora del glosat és moderna, és la més avantguardista de totes, és diu Internet. Els seguidors d'aquest art popular trobaran a l'adreça

«www.mallorcaweb.net/glosadors» tota la informació del món de la glosa a la nostra illa. És evident que, per molt ancestral que sigui la cultura popular, ha d'estar al dia quant a noves tecnologies si de veres vol ocupar l'espai que per propi dret es mereix, i és ben clar que fins ara el glosat mallorquí no ha estat gaire ben tractat per part dels que haurien de vetlar per la nostra cultura: «Per la meua experiència com a glosador, no puc opinar, perquè he estat ben tractat, ara bé,

Relojería Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

FORTIS
swiss watches

SWISS ARMY

EMPORIO ARMANI

HAMILTON
AMERICAN • SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
07001 • PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 721 563 • 971 724 344
Fax 971 714 369
www.relojeriaespanola.com
respanyola@wmea.es

parlant de la glosa en general, ha estat totalment marginada des de temps immemorials. És la part de la literatura popular menys estudiada, la més abandonada. No és que l'hagin tractada bé o malament, és que senzillament no li han fet cas, absolutament gens. Jo puc fer gloses, però no puc mobilitzar la gent a fer-ne si no hi ha una col·laboració i una implicació de les institucions. Si no és així la glosa morirà.»

Quina seria una bona medicina per salvar-la? Quines mesures aplicaria en Xurí, ell que n'és part i sobretot que és jove i sap millor com acostar-se al públic potencial? «L'ensenyament, però no tan sols de la glosa, sinó també de tota la cultura popular. Introduir-la dins l'ensenyament seria l'única forma de salvar tot el que s'està perdent. Referent a la glosa en concret, jo potenciaré dues coses: els combats i els tallers, que són una passa important; intentar no rompre els vincles per fer gloses, donar a conèixer cada vegada més glosadors nous i fer més combats de picat.»

Estam parlant dels combats com si fossin una cosa habitual als nostres pobles, i fins i tot algú en deduirà que hi ha un circuit muntat, estable, al llarg de la nostra geografia. Idò no: «Passa igual que passà amb el ball de bot, fa 20 anys estava com la glosa ara, i actualment a totes les festes de tots els pobles hi ha ball de bot. Nosaltres hauríem d'aconseguir això, que a cada festa patronal dels nostres pobles hi hagués glosadors. Mentre sigui com ara –si n'hi ha, bé, i si no, no passa res– tenim els dies comptats. Ho hem de fomentar i acostumar la gent a sentir-ne. Del jovent d'avui dia, nat a Mallorca, de pares mallorquins, n'hi ha molts que no saben què és una glosa i crec que això és perdre totalment la teva cultura, les teves senyes d'identitat.» En Mateu està totalment convençut de lluitar per la cultura mallorquina, «l'objectiu dels combats

de picat és donar a conèixer que a Mallorca hi ha una part de la cultura popular que és la glosa. A qui li agradi, que vengui, i a qui no, que vagi a les xeremies, al ball de bot o a ballar *bacalao*. Si no ho donam a conèixer sí que es morirà; ara bé, si ho feim i la gent no en vol, mira, serà una llàstima, però ho haurem provat.»

Els combats de picat

Segurament, l'esdeveniment més important celebrat a Mallorca durant molts d'anys, pel que fa a les gloses, ha estat la nit dels dimonis i foguerons a sa Pobla. Molts són els veïns que es preparen durant mesos les gloses que després pensen entafarrar a un veí, un cunyat o un polític en relació amb una discussió per una fita, una multa o el que sigui. Si bé no és una improvisació, és un autèntic combat dialectal que omple el poble de gloses. En Mateu reconeix la importància d'aquesta festa: «I tant, és un fet boníssim i estic obligat a dir-ho perquè durant pràcticament 20 anys l'única cosa de glosadors que ens quedava era el dissabte de Sant Antoni a sa Pobla; ha estat una bona manera perquè el jovent no perdés el vincle amb la glosa.»

Quan hom presencia un combat de picat, dels que organitza l'Associació Cultural Canonge de Santa Cirga, autèntic motor del glosat mallorquí, hom s'adona de seguida que hi ha combatents que improvisen ràpidament sobre el que l'anterior acaba de dir, mentre que d'altres es mouen més còmodes dins uns paràmetres ja explorats: «Tots som capaços de fer una glosa, alguns podran aguantar perfectament una hora i mitja d'un combat de picat, i n'hi haurà, en aquest combat, que seran uns magnífics improvisadors; d'altres es mouran dins unes pautes més senzilles. A més, hi ha molta gent major, la majoria. També hi influeix molt si fa 40 anys que fas gloses de picat, devora jo, que en

fa dos. Personalment estic en la flor de la improvisació, el meu cap de 22 anys està en una forma excel·lent per provar coses noves, i el seu, de 70 anys, se'n va més a agafar el que han fet durant molts d'anys.»

Entre els combatents, les dones destaquen per la seva absència, n'hi ha molt poques. En Mateu ho explica: «Pel que he sentit a dir hi ha dues causes primordials: primer, les dones estaven dins ca seva, i segon, on es feien gloses? Dins els bars, les tavernes. Qui hi anava? Els homes. Per això fins avui dia hi ha hagut més glosadors que glosadores. Pel que fa a aptituds personals, crec que tant pot ser glosador una dona com un home.» Per ventura, pel fet que hi ha una, dues o cap dona participant al combat, però moltes entre el públic, els temes de més èxit entre la parròquia continuen essent els mateixos de sempre, les qüestions al voltant del sexe: banyes, potència sexual, caloror... «Es vera, el sexe, la picardia... fan més gràcia a la gent i normalment amb gloses d'aquestes tots riuen i aplaudeixen. Ara que vénen més joves a veure els combats, intentam agafar més temes d'actualitat i no sempre estar damunt els típics tòpics.» Un fet que se sol repetir és que algun dels combatents tiri floretes a un polític, present a l'acte; els altres combatents hi entren o no. Ara bé, no tots envesteixen amb temes polítics. «Jo sí, és opinió personal de cada glosador. El que sempre he tingut clar és que si som glosador és per expressar el que jo pens, i pens que la glosa, sempre, ha servit per fer una crítica al sistema del moment. Durant el franquisme, a Mallorca l'única manera de criticar-lo era fent gloses, i això és una cosa que no hem de perdre. És freqüent, per exemple, informar-se de qui governa al poble on anam.» Com a bons professionals, els millors glosadors recopilen informació abans de glosar, «com més saps del lloc

on vas a glosar (política, esport, esdeveniments socials) millors gloses pots fer i més proper al públic estaràs. A part dels temes de sempre, com deia, hem de tocar coses properes a la gent.»

VII Mostra Internacional d'Improvvisadors

Entre el dia de la conversa amb Mateu Xurí i el lliurament d'aquest escrit s'ha celebrat a Mallorca per setena vegada el més important esdeveniment dedicat a la glosa i semblants. Ha estat el segon any en què en Mateu hi ha participat. La gran novetat d'aquesta edició ha estat sortir de Manacor: «Dur la glosa a Ciutat ha estat molt important. Quant a l'experiència d'haver participat a les tres actuacions que hi ha hagut, he de destacar la gran quantitat de gent que hi ha hagut pertot: a Manacor, a Ciutat i a Campos. Això és un punt d'inflexió que significa que la glosa ja està desperta.» Vuit alumnes del taller realitzat durant els darrers nou mesos han participat també als combats de la Mostra, «se'ls ha batiat com a novells, el públic haurà pogut jutjar si la feina ha anat bé». Com el nom diu, la mostra és internacional. Enguany, els artistes estrangers, curiosament tots illencs, han estat uns improvisadors de Madeira que s'acompanyaven amb una viola *campaniça*, i el *repentista* cubà Alexis Díaz Pimienta (que també va fer un taller a Son Macià)

acompanyat de llaüt i guitarra, o només de llaüt. La particularitat de la improvisació cubana és que ells empen la dècima espineliana (o d'Espinel) de deu versos amb quatre terminacions, molt semblant a les dècimes desbaratades mallorquines, que no s'empren en els combats de picat: «Aquí només es poden emprar dues terminacions, ni més, ni pus.» Dit això, afegirem que en Mateu va demostrar els seus dots improvisadors juntament amb el cubà: «Vàrem fer tres o quatre dècimes perhom, jo en català i ell en castellà. I després, tots dos en vàrem fer quatre amb la meua tonada. Tot va anar molt bé.» Es pogué comprovar el que dèiem abans de saber treure la glosa, o la rima, a l'instant.

En Mateu és, com escrivíem al principi, el més jove dels combats, però això no vol dir que no n'hi hagi més: «Pens que a Mallorca hi ha algú que ronda la vintena i fa gloses en privat, pens que hi ha joves que han viscut el mateix que jo a ca seva però que encara no s'han decidit o no els estira el tema.»

Per acabar, he demanat a en Xurí, el futur matemàtic, una glosa. Heus aquí la seva rima: Glosar és una assignatura que tothom pot aprovar si més no ho pot provar de fer glosa amb hermosura. Sa glosa és paraula pura que Déu del cel mos va dar i és deure conservar el glosar perquè és sa nostra cultura.

llum i gas
amb més energia que mai

E₁ gesa endesa

FONO
902 500 902
GESA

AVARIES: 902 534 902

Tendències

cinefàgia

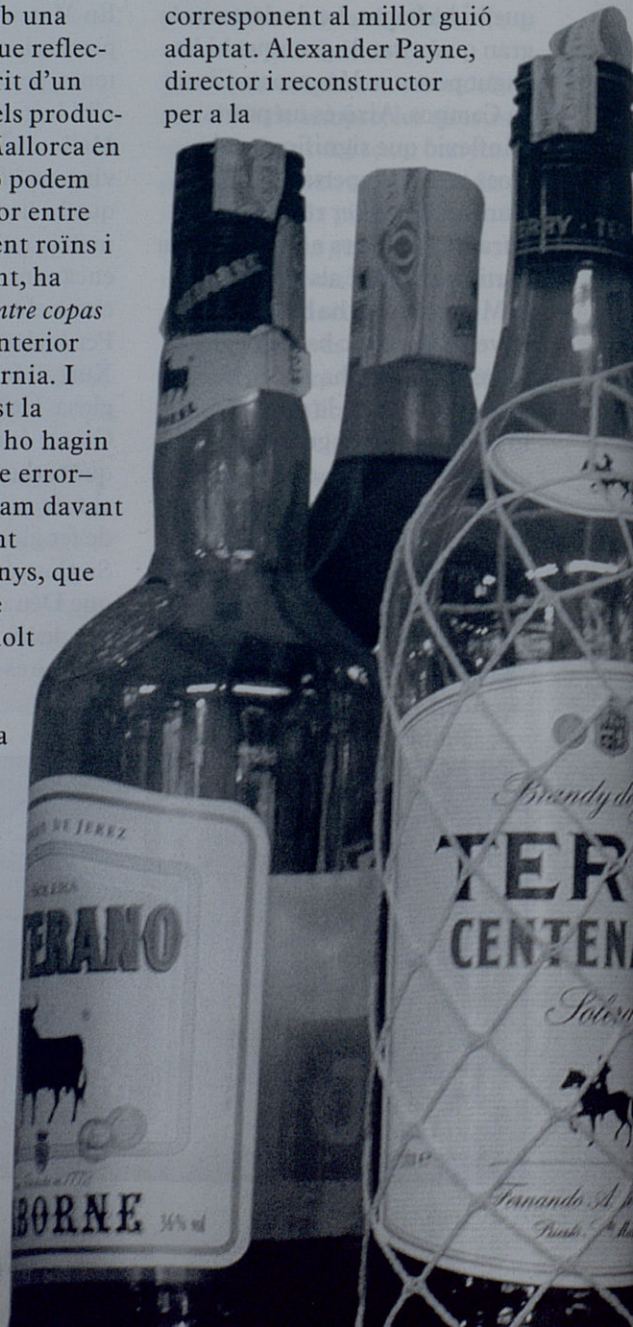
Mallorca es mereix unes copes

MATÍAS VALLÉS

Arrasa el cine turístic. L'efecte magnètic que mai no aconseguirà una estrella en declivi com Michael Douglas es pot obtenir, en canvi, amb una pel·lícula ben feta i que reflecteixi el vertader esperit d'un país. Caldrà detallar els productes del cine rodat a Mallorca en una altra ocasió, però podem trobar un fil conductor entre ells: són tremendament roïns i alienígenes. Altrament, ha bastat un títol com *Entre copas* per posar de moda l'interior vitivinícola de Califòrnia. I qualsevol qui hagi vist la pel·lícula –els qui no ho hagin fet han comès un altre error– sabrà que no ens trobam davant un producte merament promocional. O almenys, que funciona per mitjà de mètodes de coerció molt subtils.

A aquestes altures, *Entre copas* té ja massa espectadors per ser considerada un film de culte, però aquesta pel·lícula sense estrelles –Sam Giamatti, Virginia Madsen, cap nom que provoqui exclamacions– va renéixer gràcies al boca a boca, tant als Estats Units com en ser exportada als marges

de l'Imperi. Per fortuna, el seu prestigi no va ser entelat pels Oscars, encara que no hi havia més remei que atorgar-li'n el corresponent al millor guió adaptat. Alexander Payne, director i reconstructor per a la

pantalla de la novel·la de Rex Pickett, ha creat un producte sense fissures. Per si això fos poc, el dirigeix amb distància i *panaché*, com si acompanyàs l'espectador en el viatge que li narra.

Això no obstant, no volíem centrar-nos en les magnífiques qualitats cinematogràfiques d'*Entre copas* –libèrrima traducció de *Sideways*– sinó en les seves virtuts magnètiques cap a una geografia concreta. I plantejar-nos sobretot si Mallorca presenta possibilitats per a una pel·lícula d'aquest estil. La resposta és afirmativa, sense matisos per a la incertesa. I per increïble que us sembli, els diners no en són l'ingredient fonamental –segons es demostra en la contractació de Michael Douglas a 600 mil pessetes diàries. La intel·-

ligència és un factor que contribuirà molt més a l'èxit de la nostra empresa. Per descomptat, es tracta d'un recurs molt més escàs que no el monetari.

Ja hem precisat que *Entre copas* no s'ha gastat un duro en figurants quarterats. Tampoc no hi ha una inversió apreciable en efectes especials –l'escena del casc, que no estriparem, transcorre al marge de la càmera. Només s'ha cuidat el més especial dels efectes, un que tendeix a oblidar-se pel menyspreu creixent que ocasiona entre els éssers humans. S'anomena «paraula». Els diàlegs de la pel·lícula són una contribució magnífica als seus objectius. No tan sols als estètics, sinó també als turístics. El punt de partida és l'habitual en els drames del

Hollywood actual. A saber: les persones felices s'encaboten a trencar el seu estat de bonança espiritual, en tant que les persones tristes no desitgen apartar-se ni un mil·límetre de la seva desgraciada realitat. Això no obstant, i en la companyia adequada, s'esvaeixen l'ansietat de les primeres i l'escepticisme de les segones. Només falta un recurs més, un lloc adequat per alliberar les toxines de l'ànim. Aquest lloc és el Santa Ynez Valley californià, en el cas d'*Entre copas*. I seria un enclavament mallorquí en el cas de..., titulem-ho provisionalment *Entre cops*.

Tot sigui per eliminar la capa de boirina que reco-

breix el futur mallorquí, com si l'illa hagués perdut sobtadament la confiança en si mateixa. *Entre cops* serviria per tornar al món les ganes de viatjar a Mallorca i de degustar els seus productes, vinícoles o gastronòmics. Cada proposta que es fa per salvar l'illa és més contaminant o destructiva que les anteriors. Quan no es tracta de camps de golf o de ports esportius, es proposen parcs temàtics de matriu danesa, i que inclouen en el seu traçat el «passeig Magaluf», on suposadament s'han de recrear les virtuts que Punta Balena ha aportat per a un millor coneixement de l'illa.

Entre copas ha reconciliat els nord-americans amb els seus vins i amb la Califòrnia interior. Les darreres produccions cinematogràfiques sobre la Mallorca turística se centren en una versió alemanya de *Dos tontos muy tontos*, en què els protagonistes són encebats de cervesa en el Ballermann 6. És a dir, un producte grotesc i que només pot provocar efectes contraris als desitjats. L'illa es mereix quelcom millor. Una

proposta original, per regenerar la nostra imatge exterior, seria concentrar a l'illa els millors cuiners del món i, en comptes de matar-los –no proposem un *remake* de *Pero... ¿quién mata a los grandes chefs?*, encara que Robert Morley va ser un dels il·lustres actors que ens van honrar amb la seva visita–, posar-los a treballar en llocs seleccionats. D'aquesta manera, aquest encreuament mediterrani es converteix en l'epicentre gastronòmic del planeta. No contamina, no destrueix, promou els productes autòctons. Per tant, mai no serà duita a la pràctica, els nostres polítics només desitgen fotografiar-se al costat d'estrelles pansides de Hollywood o de models jubilades que els treuen un pam d'estatura.

El millor d'*Entre copas* és que no necessita mentir sobre la geografia que descriu. Si el seu director hagués recorregut a un assessor experimentat en la promoció turística, mai no hauria col·locat la parella d'amics prequantins en un motel sense el mínim atractiu. A pesar d'això, l'establiment

confereix un gust casolà a la pel·lícula. Les imatges en què els dos protagonistes es dirigeixen cap al restaurant més famós dels voltants a través d'un pedregar coincideixen matemàticament amb aquesta impressió de zona a mig urbanitzar que transmeten tots les destinacions de vacances massives. Si la pel·lícula de Payne tingués una lliçó moral –que enllaçaria a més amb la seva fallida predecessora, *About Schmidt*, una de les pitjors de Jack Nicholson–, seria la d'establir que allò important d'un viatge no és la destinació cap a la qual t'encamines, sinó el lloc del qual fuges.

Per descomptat, *Entre copas* pot contemplar-se amb l'únic objectiu d'enamorar-se de Virginia Madsen. O de verificar que ja hi ha diverses generacions de persones que han pogut consagrar la seva existència a divertir-se, sota pretext que es forgen una carrera cinematogràfica o escriuen la gran novel·la americana. Però el més gran impacte de la pel·lícula deriva del seu acostament geogràfic, enfront de la deshumanització de Los Angeles visible a *Collateral*. Malauradament, Payne ha fet realitat el somni d'Arnold Schwarzenegger, preocupat per l'emigració a localitzacions més barates dels rodatges de Hollywood. I sobretot, hem de lamentar que aquesta experiència no tenguí repercussions per a Mallorca. Com a consolació mínima, hi ha instants i escenaris amb què només podríem sentir-nos identificats. Atès que aquest article és programàtic, se li suposa una conclusió. Atès que l'illa no ha trobat el novel·lista ideal per narrar el sisme més tremend de la seva història, potser podrà apanyar-se un cineasta que li resolgui aquest trauma. Si aquest recurs falla, sortirem a la cerca d'un compositor d'òpera.

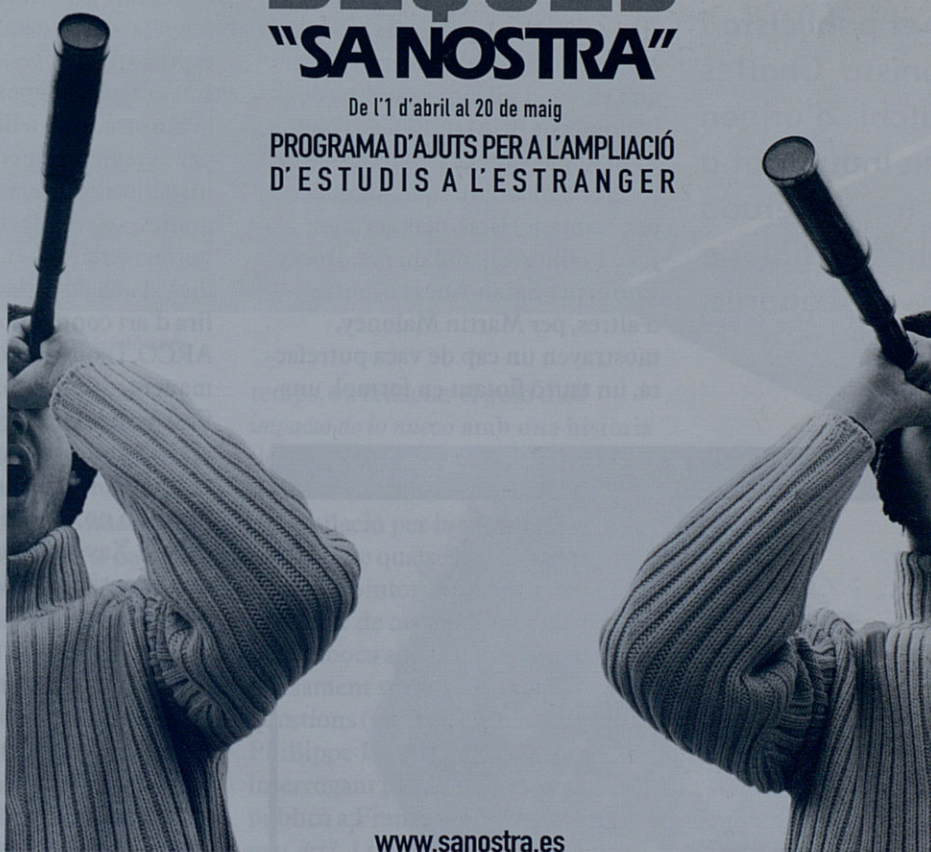
amplia els teus HORITZONS

convocatòria 05/06

BEQUES "SA NOSTRA"

De l'1 d'abril al 20 de maig

PROGRAMA D'AJUTS PER A L'AMPLIACIÓ
D'ESTUDIS A L'ESTRANGER

www.sanostra.es

Universitat de les
Illes Balears

B I L E A R S

jove
"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Fundació
"SA NOSTRA"

La moda de la pintura, ara toca?

CRISTINA ROS

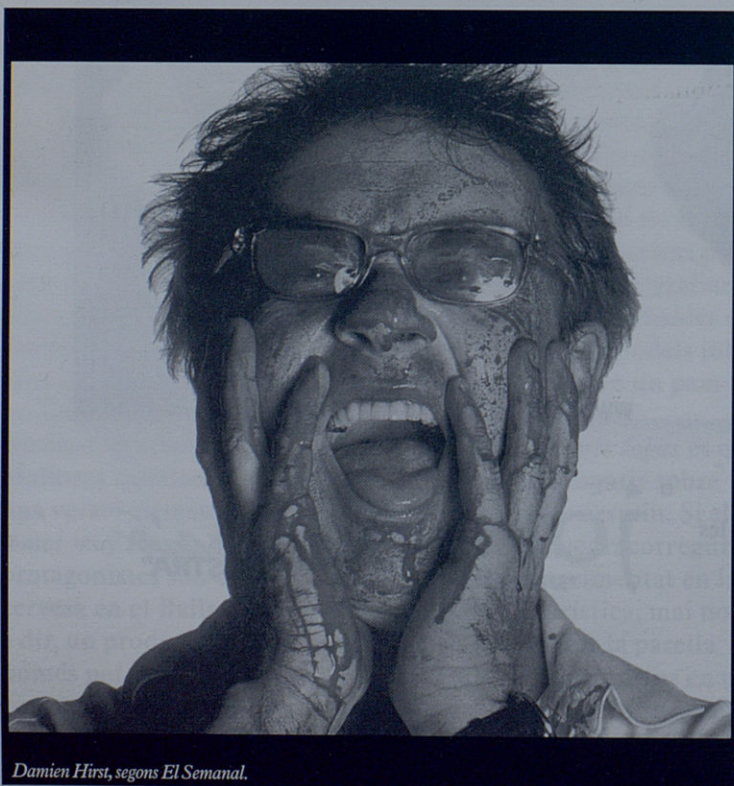
Meredith Etherington, definida com a experta en art, anuncia «un nou capítol en l'art contemporani». Aquestes declaracions són provocades per la sèrie d'exposicions que el publicista i col·leccionista Charles Saatchi, d'origen iraquí, ha inaugurat a la seva tan venerada com criticada galeria de Londres.

Meredith Etherington, definida com a experta en art, anuncia «un nou capítol en l'art contemporani». Aquestes declaracions són provocades per la sèrie d'exposicions que el publicista i col·leccionista Charles Saatchi, d'origen iraquí, ha inaugurat a la seva tan venerada com criticada galeria de Londres. Una sèrie d'exposicions que, difoses per tot el món amb el títol d'«El triomf de la pintura», celebren no tan sols els vint anys de la Saatchi Gallery, sinó també un tomb en la tendència col·leccionista del multimilionari que va ser el màxim impulsor de l'anomenat BritArt. El fet és que Saatchi ha començat a desfer-se de totes aquelles obres que, signades per Damien Hirst, pels germans Jake i Dinos Chapman, per Tracey Emin, per Sarah Lucas o, entre d'altres, per Martin Maloney, mostraven un cap de vaca putrefacta, un tauró flotant en formol, una

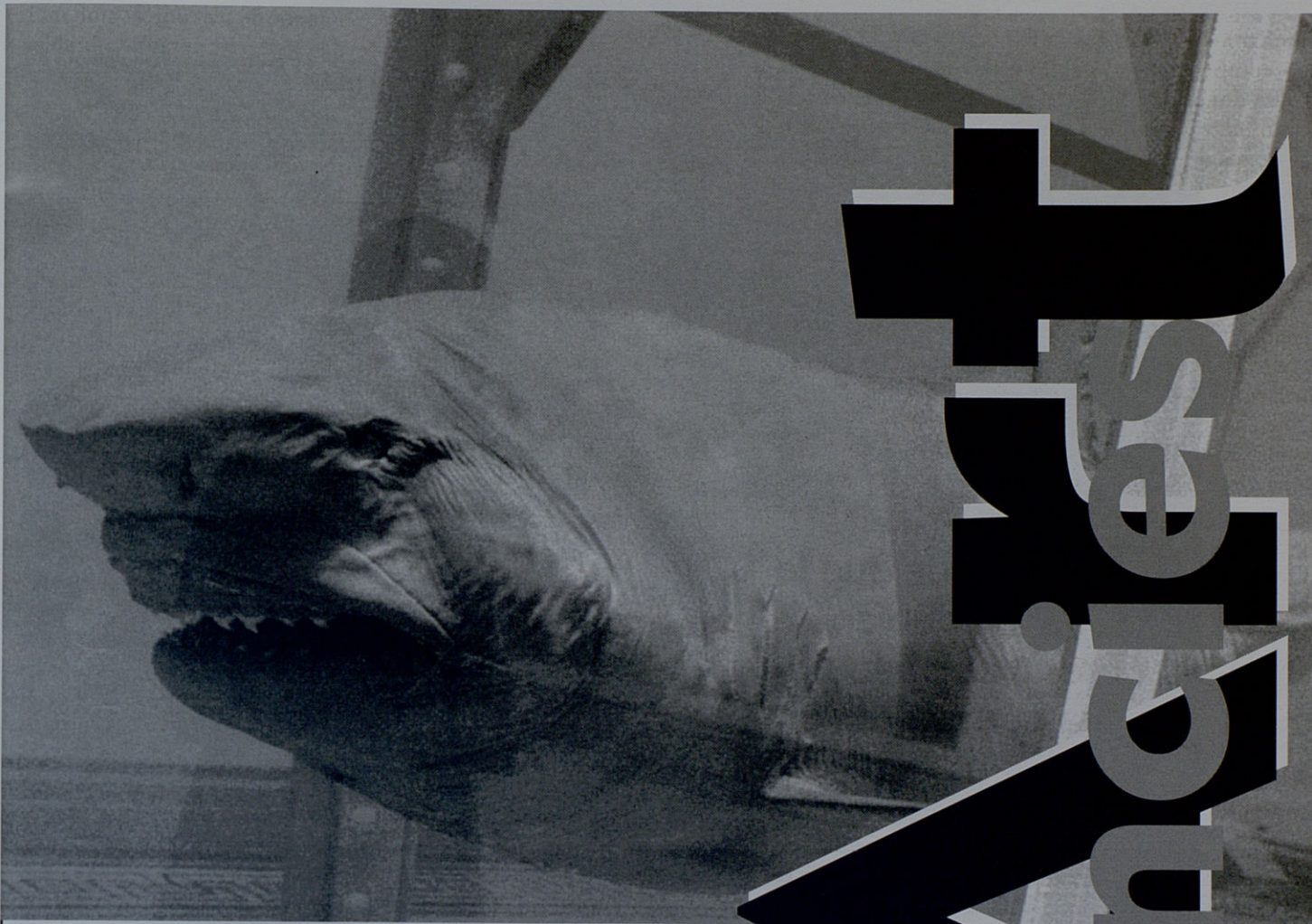
ovella dissecada i condemnada a una urna de metacrilat, capsles plenes de pastilles, un ase penjat del sòtil, un llit brut ple de vodka i preservatius, verges que defequen, i així fins a un llarg etcètera que, tot sigui dit de passada, la seva venda ha reportat i està reportant al seu mecenes ingressos més que notables. «El col·leccionista britànic ha posat pany i clau a l'art controvertit i aposta ara per la pintura. Basta que ell ho faci perquè la resta del món el segueixi», sentència una publicació especialitzada.

La notícia de l'aposta de Saatchi per la pintura, com a llenguatge *victoriós* per al segle XXI, per sobre de vídeos, instal·lacions, *performances* o fotografies, segons declarava, aquesta notícia —dèiem— es publicava pocs dies abans de la darrera edició de la fira d'art contemporani de Madrid, ARCO, i com no podia ser d'altra manera, tothom sortia del recinte firal amb la mateixa frase a la boca: «Hi ha més pintura que mai» o també «Torna la pintura». Coincidència o no, també aquests dies la galeria Xavier Fiol de Palma acull una exposició col·lectiva, comissariada per Pilar Ribal, que du el títol de «The picture show».

Mirau per on, tantes vegades com s'ha sentit parlar al llarg de tot el segle XX i el que duim del XXI de la mort de la pintura, i ara resulta que qui ha estat definit com «el creador d'ícones de l'art» en el canvi de segles, des dels seus profunds coneixements de les tècniques publicitàries, vol posar de moda el llenguatge pictòric. I l'efecte dels seus capricis no es fa esperar. Però tampoc no podem pensar que aquest proclamat «retorn de la pintura» (ho posam entre cometes perquè si era mal de fer creure en la seva mort, no hi ha perquè creure en la seva resurrecció, ja en parlarem més

Damien Hirst, segons El Semanal.

L'obra més coneguda de Hirst, ara venuda per Saatchi

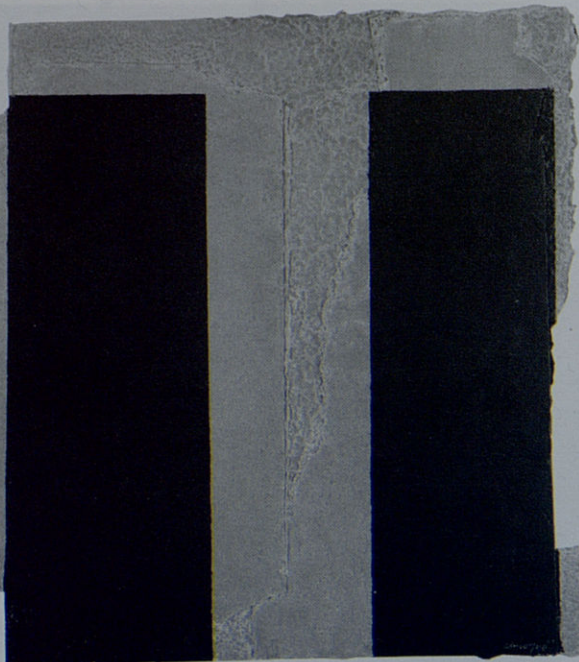
endavant) només ve donat per l'acció del tal Saatchi, que seria donar-li massa importància. Una sèrie d'esdeveniments i d'iniciatives, a més d'un cúmul de fracassos, en són també responsables. Saatchi, al cap i a la fi, el que ha demostrat de sobres és que sap ensumar el que va i ve, i aprofita l'avinentesa per posar-s'hi al davant.

No fa poc temps que veus dissidents es pronuncien contra la banalització que afecta el món de l'art. Encara més, gairebé són tants els assaigs que s'han elaborat en aquest sentit com els que han proclamat el triomf de l'espectacle sense limitacions de cap mena. Jean Clair apel·lava a *La responsabilidad del artista* (Visor, 1998, La Balsa de la Medusa). Hannah Arendt ja havia denunciat als anys seixanta «la crisi de la cultura», en afirmar que la cultura s'ha destruït per engendrar oci amb un resultat no de desintegració sinó de podridura. Robert Hughes, fa

temps, va redactar el guió d'*El impacto de lo nuevo* amb una història del segle xx de crítica especialment dura als darrers decennis i la seva obnubilació per la novetat per damunt de qualsevol altra consideració. El pintor Antonio Saura en té una sèrie de quatre llibres en els quals aboca amb lucidesa el seu pensament sobre totes aquestes qüestions (Galaxia Gutenberg). Jean Phillippe Domecq posava un interrogant per títol a l'assaig que publicà a França, el 1994: *Artistes sans art?*. I també ho formula entre interrogants Marie-Claire Uberquoi a *¿El arte a la deriva?* (deBolsillo, 2004), en plantejar-se cap a on condueix la desmaterialització de l'obra i portar l'art pels camins de la moda.

En tot cas s'ha de dir que, òbviament, cap d'aquestes veus crítiques i tantes altres que hi podríem afegir mai no s'han pronunciat en el sentit que aquesta banalització de l'art

Art Tendències

Canogar, Cerradura, 2000.

tengui el seu origen en la «pèrdua de l'exclusivitat» de la pintura i de l'escultura, ni tan sols han qüestionat l'aparició progressiva de nous camins per a l'expressió artística, la qual cosa els hauria duit a perdre la seva credibilitat. Sense negar cap llenguatge, s'ha insistit en la buidor, en el pur espectacle, en l'oportunisme i, en definitiva, en la manca d'art de tot allò en què s'ha fet ús d'aquests *nous* instruments expressius. Jean Clair mateix va publicar un assaig sobre Marcel Duchamp i com la mala interpretació de la seva obra, aquell excusat situat al museu per demostrar que la gent acabaria venerant-lo, un excusat com qualsevol altre dipòsit de merda, estava conduint l'art cap a la seva fi. Marcel Duchamp, que en aquest sentit va ser un gran visionari, ha estat aprofitat com a recurs fàcil per molts d'artistes sense art. No debades un dels cànons artístics apareguts recentment ha situat Duchamp en el lloc de l'artista més influent del segle xx. Per ventura sí, però en bona part dels casos no en positiu. Si seguim aquest fil, arribam al punt en què s'ha de valorar la influència que tots aquests corrents que tendeixen a l'espec-

tacle han tingut en els centres d'art institucionals. Per ventura en el seu afany d'obrir-se al gran públic a través d'un espectacle permanent, i promogut per una xarxa molt ben organitzada de crítics, comissaris, publicistes i altres comerciants, les instal·lacions, *performances*, vídeos i altres llenguatges han estat validats per ells mateixos. L'obra s'ha valorat més pel llenguatge amb la qual està realitzada que no pels resultats que se

n'hagin sabut extreure. Així, al llarg d'anys i anys, per exemple, un vídeo de factura més que deficient i contingut més que pobre ha tingut més cabuda entre les parets d'un centre d'art que volgués ser focus d'atenció que no la més interessant de les pintures o escultures. I el mercat d'aquestes obres, les mateixes de les quals ara el senyor Saatchi es desfà, ha estat gairebé exclusivament un mercat institucional, promogut també per la premsa, a la qual, tot s'ha de dir, aquestes obres han proporcionat fotografies de portada molt cridaneres. Després de totes aquestes reflexions i moltes més que podríem fer si no ens trobàssim sotmesos a les limitacions d'aquest espai, cal mirar amb un cert escepticisme aquest *retorn* de la pintura. El llenguatge pictòric que ara es vol presentar com a llenguatge triomfal del segle xxi mai no ha deixat d'estar present i

tampoc de ser conreat amb molt de rigor i risc per innumbrables artistes d'arreu del món. Val a dir que, sense anar més enfora, un dels pintors vius més cotitzats i més interessants, l'anglès Lucian Freud, no ha aparegut entre els cànons d'artistes més importants recentment publicats, la qual cosa no fa sinó confirmar moltes de les tesis aquí mantingudes. En tot cas, la pintura, com deïem, no pot ressuscitar perquè mai no ha mort. Si bé és cert que molts d'artistes que sempre han d'estar en les darreres onades de la moda tindran molt difícil sumar-se al corrent pictòric –simplement perquè l'ofici no s'improvisa i el geni en aquest cas necessita un ofici–, la pintura seguirà estant al seu lloc com a mitjà d'expressió dels artistes, com els altres llenguatges també hi seran en les obres que n'hagin sabut fer un ús rigorós i allunyat del simple espectacle. Però les coses no es presenten així. Una té la impres-

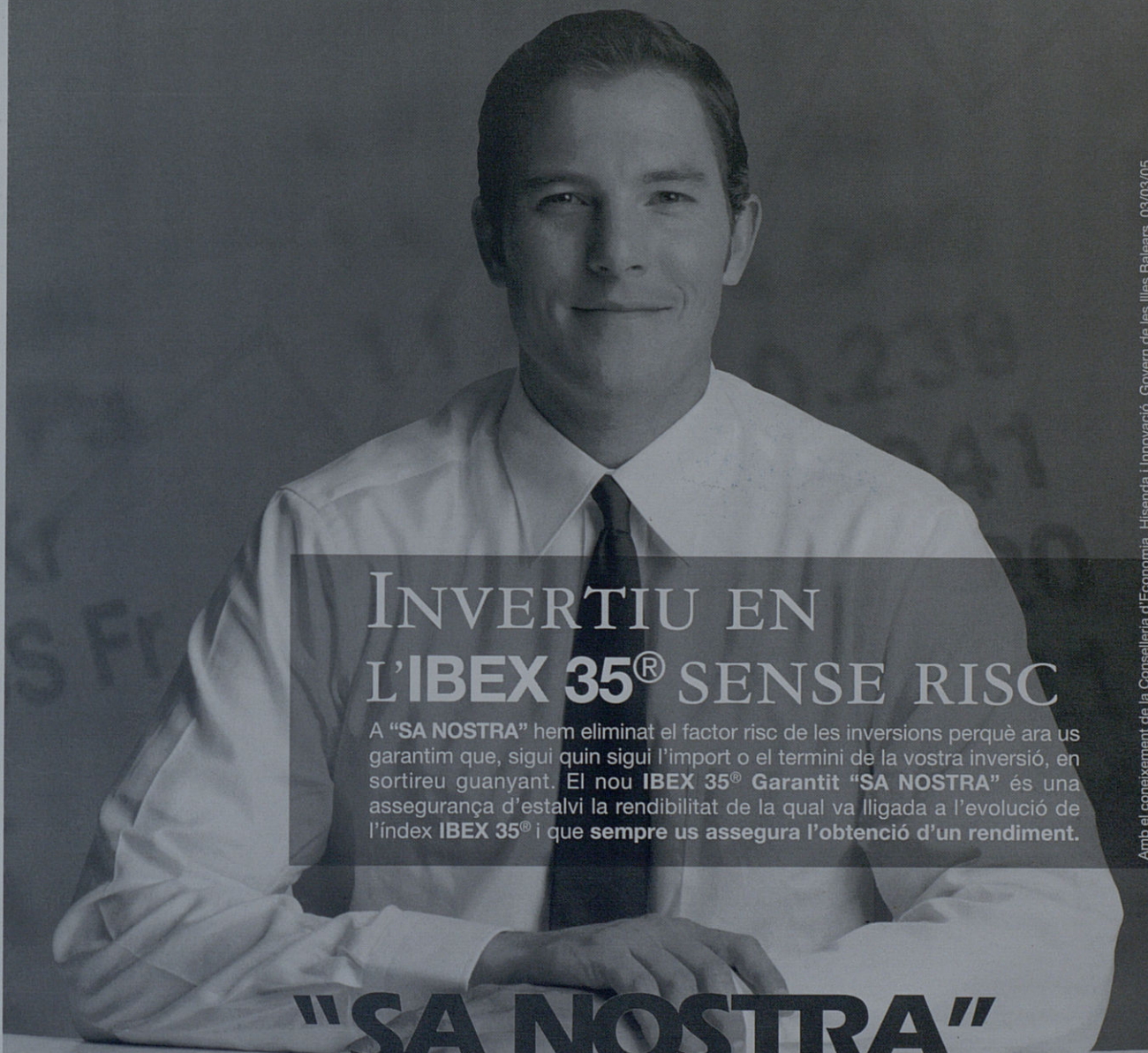

Menéndez Rojas, Camino de óxido I, 2003.

sió que aquest retorn de la pintura es proclama ara com un nou espectacle, una nova moda. «The picture show», que en diu l'exposició abans esmentada. Només cal esperar que no sigui així.

ibex35[®]

"SA NOSTRA" 35 Garantit

INVERTIU EN L'IBEX 35[®] SENSE RISC

A "SA NOSTRA" hem eliminat el factor risc de les inversions perquè ara us garantim que, sigui quin sigui l'import o el termini de la vostra inversió, en sortireu guanyant. El nou IBEX 35[®] Garantit "SA NOSTRA" és una assegurança d'estalvi la rendibilitat de la qual va lligada a l'evolució de l'índex IBEX 35[®] i que sempre us assegura l'obtenció d'un rendiment.

"SA NOSTRA"

CAIXA DE BALEARS

Premis Mallorca
de creació literària
convocatòria 2005

Els millor dotats
econòmicament,
amb un total de 80.000 €

Consell de
Mallorca

Si vol més informació,
consulti la nostra web:

www.conselldemallorca.net